JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
NIILO JÄÄSKINEN
8 päivänä syyskuuta 2011 [1]

1 Johdanto

1. France Télécom SA (jäljempänä France Télécom) vaatii valituksellaan, että unionin tuomioistuin kumoaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyissä asioissa T-427/04 ja T-17/05, Ranska ja France Télécom vastaan komissio, 30.11.2009 antaman tuomion (Kok., s. II-4315; jäljempänä valituksenalainen tuomio), [2] jolla tämä hylkäsi Ranskan tasavallan asiassa T-427/04 ja France Télécomin asiassa T-17/05 nostaman kumoamiskanteen 2.8.2004 tehdystä komission päätöksestä 2005/709/EY (jäljempänä riidanalainen päätös; annettu tiedoksi numerolla K(2004) 3061), joka koskee Ranskan France Télécomin hyväksi täytäntöön panemaa valtiontukea. [3]

2. Käsiteltävä asia liittyy France Télécomin aseman kehitykseen televiestinnän vapautumisen yhteydessä ja herättää kysymyksiä, jotka liittyvät edun määrittelemiseen verotustoimenpiteiden yhteydessä ja sääntöjenvastaiseksi valtiontueksi osoittautuvan verotustoimenpiteen edunsaajien oikeussuojaan.

3. France Télécomin toiminta kuului vuoteen 1990 asti postista ja televiestinnästä (PTT) vastaavan Ranskan ministeriön erään osaston alaisuuteen. France Télécom perustettiin posti- ja telelaitoksen julkisten palvelujen järjestämisestä 2.7.1990 annetulla lailla nro 90-568 (loi n? 96-568 relative à l'organisation du service public de la poste et des télécommunications) [4] erityiseksi julkisoikeudelliseksi oikeushenkilöksi 1.1.1991 alkaen. Kansallisesta yrityksestä France Télécomista 26.7.1996 annetulla lailla nro 96-660 (loi n? 96-660 relative à l'entreprise nationale France Télécom) [5] France Télécomista tuli 31.12.1998 kansallinen yritys, jonka osakepääomasta yli puolet oli suoraan tai välillisesti valtion omistuksessa nyt käsiteltävän oikeusriidan taustalla olevien tosiseikkojen tapahtuma-aikaan. France Télécomiin sovellettiin siten lakia nro 90-568 sekä osakeyhtiöihin sovellettavia sääntöjä siltä osin kuin ne eivät olleet ristiriidassa ensin mainitun lain kanssa.

1 – Alkuperäinen kieli: ranska.

2 – Valituksenalainen tuomio annettiin 30.11.2009, joten viittauksissa EY:n perustamissopimuksen määräyksiin noudatetaan numerointia, jota sovellettiin ennen Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen voimaantuloa.

3 – EUVL L 269, s. 30.

4 – JORF 8.7.1990, s. 8069.

5 – JORF 27.7.1996, s. 11398.

II Asiaa koskevat oikeussäännöt

4. Asetus (EY) N:o 659/1999 [6] annettiin Euroopan komission kehittämän ja vakiinnuttaman, EY 88 artiklan soveltamista koskevan käytännön kodifioimiseksi tarkoituksena lisätä avoimuutta ja oikeusvarmuutta. Se tuli voimaan 16.4.1999.

5. Asetuksen N:o 659/1999 johdanto-osan 14 perustelukappaleessa todetaan, että ”oikeusvarmuuden vuoksi on tarpeen säätää sääntöjenvastaisen tuen osalta kymmenen vuoden vanhentumisaika, minkä jälkeen takaisinperimistä ei voida määrätä”.

6. Asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Komission toimivaltuuksiin periä tuki takaisin sovelletaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa.

2. Vanhentumisaika alkaa päivästä, jona sääntöjenvastainen tuki on myönnetty tuen saajalle joko yksittäisenä tukena tai tukiohjelmaan kuuluvana tukena. Sääntöjenvastaista tukea koskevat komission toimet tai jäsenvaltion komission pyynnöstä toteuttamat toimet keskeyttävät vanhentumisajan. Vanhentumisaika alkaa uudelleen kunkin keskeytyksen jälkeen. Vanhentumisaikaa laskettaessa ei oteta huomioon aikaa, jona komission päätös on Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltävänä.

3. Tuki, jonka osalta vanhentumisaika on kulunut umpeen, katsotaan voimassa olevaksi tueksi.”

III Tosiseikat

A *France Télécomiin sovellettavan verotusjärjestelmän määrittävät kansalliset säännökset*

1. France Télécomin elinkeinoverovelvollisuus ja yleinen elinkeinoverojärjestelmä [7]

7. Valituksenalaisen tuomion 16–24 kohdassa esitetyn yhteenvedon mukaisesti

6 – Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annettu neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1).

7 – Elinkeinovero on perustettu lailla nro 75-678, jolla poistettiin aiempi elinkeinotoimintaan liittyvä vero ja perustettiin nykyinen elinkeinovero (loi n? 75-678 supprimant la patente et instituant une taxe professionnelle; JORF 31.7.1975, s. 7763).

elinkeinovero on paikallisvero, jota koskevista säännöistä säädetään lailla ja jota koskevat säännöt on kodifioitu yleiseen verokoodeksiin (code général des impôts). Itsenäistä ammattitoimintaa tammikuun 1. päivänä vakituisesti harjoittavien luonnollisten henkilöiden tai oikeushenkilöiden on maksettava elinkeinoveroa kultakin vuodelta. Elinkeinovero vahvistetaan verovelvollisten maksukyvyn perusteella, ja tätä arvioidaan taloudellisin perustein verovelvollisten veronsaajayhteisön alueella harjoittaman toiminnan merkittävyyden pohjalta.

8. Näin ollen elinkeinovero on vero, jonka peruste ei määräydy yrityksen toiminnasta saadun voiton perusteella vaan – nyt käsiteltävän oikeusriidan taustalla olevien tosiseikkojen tapahtuma-aikaan – maksuvelvollisen jokaisessa kunnassa, jossa paikallisveroa kannetaan, hyödyntämien tuotannontekijöiden eli pääoman ja työn arvon osan perusteella.

9. Kun vuosien 1994–2002 verotus vahvistettiin, yhtiöverovelvollisten oikeushenkilöiden tapauksessa elinkeinoveron peruste koostui yhtäältä niiden aineellisten hyödykkeiden vuokrausarvosta, joita maksuvelvollinen oli hyödyntänyt ammatillista toimintaansa varten viiteajanjaksolla, ja toisaalta osasta viiteajanjaksolla maksettuja palkkoja. Kyseinen viiteajanjakso on toiseksi viimeinen vuosi ennen verotusvuotta silloin, kun tilikausi on kalenterivuosi, ja muussa tapauksessa toiseksi viimeisenä vuonna ennen verotusvuotta päättynyt tilikausi.

10. Elinkeinovero vahvistetaan kussakin kunnassa, jossa verovelvollisella on käytössään toimitiloja tai maa-alueita, siellä sijaitsevan tai kuntaan yhteydessä olevan omaisuuden vuokrausarvon ja henkilöstölle maksettujen palkkojen perusteella.

2. France Télécomiin sovellettavat säännöt

a) Yleisesti sovellettavien oikeussääntöjen mukaisen verovelvollisuuden periaate

11. Laki nro 90-568, jolla France Télécom perustettiin, sisältää verotusta koskevia erityissäännöksiä. Tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta France Télécom on lähtökohtaisesti velvollinen maksamaan samoja veroja ja maksuja kuin vastaavaa toimintaa harjoittavat yksityisyritykset.

b) Kiinteämääräinen maksu

12. Tammikuun 1. päivään 1994 saakka France Télécomin ei tarvinnut maksaa muita veroja ja maksuja kuin ne, joista valtio tosiasiallisesti vastasi. Näin ollen France Télécomin ei tarvinnut maksaa sen enempää yhtiöveroa

kuin paikallisverojakaan, joihin elinkeinovero kuuluu. Sitä vastoin sen oli maksettava vuosilta 1991–1993 maksu, jonka määrä vahvistettiin vuosittain talousarviosta annetussa laissa ja jonka enimmäismäärän perusta oli ennen nykyarvoon muuttamista sama kuin valtion talousarvioon liitetyn televiestintäalan vuoden 1989 lisätalousarviosta ilmenevä saldo.

15. Verotulot oli tilitettävä valtiolle tai vuodelta 1994 maksuun pannun, kuluttajahintaindeksin vaihteluun vuosittain mukautetun määrän ylittävältä osalta kansalliselle elinkeinoveron tasausrahastolle.

16. Erityisestä elinkeinoveroa koskevasta verotusjärjestelmästä oli säädetty toistaiseksi; se lakkautettiin vuoden 2003 talousarviosta annetulla lailla. [8]

c) Vuodesta 1994 alkaen sovellettu erityinen verotusjärjestelmä

B *Riidanalaisen päätöksen hyväksymistä edeltänyt hallintomenettely*

13. Vero, jonka peruste laskettiin yleisessä verokoodeksissa säädettyjen yleisten sääntöjen mukaisesti, vahvistettiin soveltamalla kaikkien paikallisyhteisöjen edellisvuonna äänestämien verokantojen painotettua kansallista keskimääräistä verokantaa. Lisäksi France Télécomiin sovellettava veronkantokorvausmaksu määrättiin 8 prosentin verokannan sijasta 1,9 prosentin suuruisena.

17. France Télécomiin ja Ranskan postilaitokseen sovellettavan elinkeinoveron sisällyttämistä uudelleen yleisesti sovellettavaan verotusjärjestelmään puoltava paikallisyhteisöjen liitto (Association des collectivités territoriales pour le retour de la taxe professionnelle de France Télécom et de La Poste dans le droit commun) teki komissiolle 13.3.2001 kantelun, jonka mukaan erityinen verotusjärjestelmä oli yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea. Kantelija esitti perusteluksi lähinnä painotetun kansallisen keskimääräisen verokannan soveltamisesta joillekin kunnille aiheutuvat tulonmenetykset.

14. Totean heti aluksi, että elinkeinoveroa eivät peri asianomaiset paikallisyhteisöt vaan valtion veroviranomaiset. Valtion perimillä edellä mainituilla veronkantokorvausmaksulla korvattiin kuluja, jotka veroviranomaisille aiheutuivat elinkeinoveron määräämisestä ja sen kantamisesta paikallisyhteisöjen puolesta.

8 – Ks. vuoden 2003 talousarviosta 30.12.2002 annetun lain nro 2002-1575 29 § (loi nº 2002-1575 portant loi de finances pour 2003; JORF 31.12.2002).

18. Kantelun vuoksi komissio päätti 28.6.2001 aloittaa erityistä verotusjärjestelmää koskevan alustavan tutkintamenettelyn ja esitti Ranskan tasavallalle tietopyynnön aiheesta.

19. Komissio teki 30.1.2003 päätöksen aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu muodollinen tutkintamenettely, joka koski France Télécomille vuosilta 1991–1993 myönnettyä vapautusta elinkeinoverosta sekä erityistä verotusjärjestelmää. Komissio arvioi menettelyn aloittamisesta tehdyssä päätöksessä France Télécomin saaneen noin yhden miljardin Ranskan frangin (FRF) suuruisen vuosittaisen edun vuodesta 1994 lähtien (päätöksen 73 ja 74 kohta). Menettelyn aloittamisesta tehty päätös julkaistiin 12.3.2003. [9]

20. Ranskan tasavalta toimitti Ranskan viranomaisten ja komission välisen tietojenvaihdon yhteydessä 5.7.2004 lähetetyllä faksilla uuden simulaation France Télécomiin sovelletun verotusjärjestelmän taloudellisista vaikutuksista elinkeinoveroon vuosina 1991–2002 ja painotti samalla, että kyseessä olevat arviot olivat likimääräisiä. Tästä uudesta arviosta, joka oli laskettu France Télécomille vuodelta 2003 tosiasiassa maksettavaksi määrätyn elinkeinoveron perusteella, kävi ilmi, että France Télécomia oli kyseisenä aikana verotettu liikaa yli 1,7 miljardin euron arvosta (ennen nykyarvoon muuttamista).

C *Riidanalainen päätös*

21. Komission jäsenten kollegio hyväksyi 19.–20.7.2004 pidetyssä 1667. kokouksessaan päätösluonnoksen, jossa todettiin France Télécomin saaneen valtiontukea kaudella 1994–2002 sovelletun erityisen verotusjärjestelmän muodossa, ja valtuutti kilpailuasioista vastaava komission jäsen vahvistamaan puheenjohtajan suostumuksella päätöksen lopullisen tekstin ranskan kielellä, joka on todistusvoimainen kieli.

22. Komissio teki 2.8.2004 riidanalaisen päätöksen, joka annettiin tiedoksi Ranskan tasavallalle 3.8.2004.

23. Komissio totesi riidanalaisessa päätöksessä ensiksi, että kautta 1991–1993 koskevan kiinteämääräisen maksun voitiin katsoa korvaavan elinkeinoveron, joka olisi tavanomaisesti pitänyt maksaa kyseessä olevilta vuosilta. Näin ollen elinkeinoverosta vapauttaminen ei edellä mainitulla kaudella komission mielestä ollut valtiontukea (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 22–33 ja 53 perustelukappale).

9 – EUVL C 57, s. 5.

24. Komissio arvioi sen sijaan, että kaudella 1994–2002 sovellettu erityinen verotusjärjestelmä oli valtiontukea, joka muodostui sen veron määrän, jota France Télécomin olisi pitänyt maksaa yleisesti sovellettavien oikeussääntöjen mukaan, ja sen elinkeinoverona tosiasiassa maksamien määrien erotuksesta (jäljempänä ero verotuksessa). Tämä uusi tuki, joka oli pantu täytäntöön sääntöjenvastaisesti, ei myöskään soveltunut yhteismarkkinoille. Näin ollen tuki oli perittävä takaisin (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 34–53 perustelukappale).

25. Komissio perusteli erityisen verotusjärjestelmän luokittelemista valtiontueksi seuraavassa kuvatulla tavalla.

26. Komissio esitti ensinnäkin syyt, joiden perusteella sen mielestä ei voitu hyväksyä Ranskan viranomaisten väitettä siitä, että France Télécomin kaudella 1991–1993 maksama kiinteämääräinen maksu olisi enemmän kuin korvannut kaudelta 1994–2002 todetun edun (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 35–41 perustelukappale).

27. Toiseksi komissio katsoi, että verotuksen ero oli France Télécomille sellaisista varoista myönnettyä etua, joka olisi pitänyt sisällyttää valtion talousarvioon, ja että etu oli näin ollen valtiontukea (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 42 perustelukappale).

28. Kolmanneksi komissio totesi riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 43 ja 44 perustelukappaleessa, ettei se voinut ottaa valtiontuen olemassaolon toteamista koskevan päätöksen tekovaiheessa huomioon Ranskan tasavallan väitettä, jonka mukaan France Télécomin saamaa nettoetua arvioitaessa olisi otettava huomioon yhtiöveron veropohjan pienentyminen, mihin elinkeinoverona maksettavien määrien kasvaminen olisi johtanut.

29. Neljänneksi komissio hylkäsi Ranskan tasavallan väitteet siitä, että kyseessä olevaa tukea ei voitaisi periä takaisin asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa tarkoitettujen vanhentumisaikaa koskevien sääntöjen soveltamisen vuoksi, ja katsoi, että kyseessä oleva tuki ei ollut voimassa olevaa vaan uutta tukea (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 45 perustelukappale). Komissio päätteli, että koska ensimmäinen yksilöity tuki oli myönnetty vuodeksi 1994 eli alle kymmenen vuotta ennen päivämäärää 28.6.2001, kyseessä oleva tuki oli perittävä takaisin kokonaisuudessaan (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 51 perustelukappale).

30. Viidenneksi komissio huomautti, etteivät Ranskan viranomaiset olleet esittäneet täsmällisiä perusteluja kyseessä olevan tuen

soveltuvuudesta yhteismarkkinoille ja että sen mielestä ei ollut olemassa oikeudellista perustaa, jonka nojalla tuki olisi voitu julistaa soveltuvaksi yhteismarkkinoille (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 52 perustelukappale).

31. Näin ollen komissio päätteli riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 53 perustelukappaleessa ensiksi, että kaudella 1991–1993 France Télécomiin sovellettu elinkeinoverojärjestelmä ei ollut valtiontukea, ja toiseksi, että erityisen verotusjärjestelmän ansiosta France Télécomin kaudella 1994–2002 saama verotuksen erosta koitunut etu oli yhteismarkkinoille soveltumatonta ja sääntöjenvastaisesti käyttöön otettua valtiontukea, joka oli näin ollen perittävä takaisin.

32. Komissio arvioi, että takaisin perittävän tuen määrä oli ilman korkoja noin 798 000 000–1 140 000 000 euroa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 54–59 perustelukappale). Komission mukaan Ranskan viranomaisten oli vilpittömän yhteistyön velvoitteen mukaisesti määritettävä tarkasti takaisin perittävä määrä riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanovaiheessa (riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 59 ja 60 perustelukappale).

33. Riidanalaisen päätöksen päätösosan 1 artiklassa todetaan seuraavaa:

”Valtiontuki, jota [Ranskan tasavalta] on myöntänyt sääntöjenvastaisesti [EY] 88 artiklan 3 kohtaa rikkoen France Télécomille yritykseen 1 päivästä tammikuuta 1994 31 päivään joulukuuta 2002 sovelletun elinkeinoverojärjestelmän kautta – – ei sovellu yhteismarkkinoille.”

34. Komissio nosti 25.10.2006 jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen, jolla se vaati yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan, että Ranskan tasavalta ei ollut noudattanut riidanalaisen päätöksen 2 ja 3 artiklan, EY 249 artiklan neljännen kohdan eikä EY 10 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ollut pannut riidanalaista päätöstä täytäntöön asetetussa määräajassa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa C-441/06, komissio vastaan Ranska, 18.10.2007 antamassaan tuomiossa [10] komission kanteen perustelluksi.

IV Oikeudenkäyntimenettely ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

35. Riidanalaisesta päätöksestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa

10 – Kok., s. I-8887.

nostamassaan kumoamiskanteessa Ranskan tasavalta ja France Télécom ovat lähinnä väittäneet komission päätelleen perusteettomasti yhtäältä, että France Télécom oli saanut sääntöjenvastaista valtiontukea, ja toisaalta, että tämä tuki oli maksettava takaisin. [11]

V Valitus ja valitusperusteiden käsittely

37. France Télécom esittää valituksessaan viisi valitusperustetta, joista toinen jakautuu kolmeen ja kolmas kahteen osaan. France Télécom väittää ennen kaikkea ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen soveltaneen virheellisesti valtiontuen ja edun käsitteitä sekä loukanneen luottamuksensuojan periaatetta. Se katsoo myös, että valituksenalaisen tuomion vanhentumisen periaatetta koskevien väitteiden perustelut ovat puutteelliset. Oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista koskevan perusteen mukaan valituksenalainen tuomio sisältää oikeudellisen virheen ja sen perustelut ovat puutteelliset.

36. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisella tuomiolla kaikki Ranskan tasavallan ja France Télécomin kanneperusteet ja vahvisti näin ollen riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden.

38. Aluksi on syytä todeta, että France Télécom käsittelee ennen kaikkea kolmea seikkaa riippumatta sen esittämien valitusperusteiden määrästä.

39. Ensimmäinen seikka, jota käsitellään ensimmäisessä ja toisessa valitusperusteessa, koskee valtiontuen käsitettä ja sen yhtä osatekijää eli edun käsitettä. Toisessa valitusperusteessaan France Télécom katsoo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen soveltaneen virheellisesti edun käsitettä kieltäytyessään tarkastelemasta poikkeavaa järjestelmää kokonaisuudessaan. Ensimmäisessä valitusperusteessaan, joka perustuu valtiontuen käsitteen virheelliseen soveltamiseen,

11 – Kanteet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa nostivat Ranskan tasavalta ja France Télécom. Ranskan tasavalta vetosi vaatimustensa tueksi neljään perusteeseen, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi perusteettomina. Nämä neljä kanneperustetta pohjautuivat siihen, että komission väitettiin tehneen ilmeisen arviointivirheen ja oikeudellisen virheen todetessaan, että vuosina 1994–2002 voimassa olleesta poikkeavasta järjestelmästä oli koitunut etua (ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen analyysi valituksenalaisen tuomion 191–241 kohdassa), sekä puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen (ks. analyysi valituksenalaisen tuomion 136–142 kohdassa), asetuksen N:o 659/1999 vanhentumisaikaa koskevan 15 artiklan rikkomiseen (ks. analyysi valituksenalaisen tuomion 318–327 kohdassa) ja luottamuksensuojan periaatteen loukkaamiseen (ks. analyysi valituksenalaisen tuomion 259–279 kohdassa). France Télécom puolestaan vetosi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa viiteen kanneperusteeseen, jotka nekin hylättiin ja jotka pohjautuivat puolustautumisoikeuksien loukkaamiseen (ks. ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen analyysi valituksenalaisen tuomion 146–153 kohdassa), kolmeen ilmeiseen arviointivirheeseen ja yhteen oikeudelliseen virheeseen, jotka komission väitetään tehneen arvioidessaan France Télécomin saaneen etua (ks. analyysi valituksenalaisen tuomion 191–241 kohdassa), asetuksen N:o 659/1999 vanhentumisaikaa koskevan 15 artiklan rikkomiseen (ks. analyysi valituksenalaisen tuomion 318–327 kohdassa), luottamuksensuojan periaatteen ja oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamiseen (ks. analyysi valituksenalaisen tuomion 259–305 kohdassa) sekä komission päätöksentekoa koskevien sääntöjen rikkomiseen (ks. analyysi valituksenalaisen tuomion 114–130 kohdassa).

France Télécom tosiasiassa ainoastaan moittii ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta oikeudellisesta virheestä, koska tämä on katsonut, että etua ei voida määritellä järjestelmän omien ominaisuuksien perusteella vaan sellaisten ulkoisten tekijöiden perusteella, jotka on voitu todeta vasta jälkikäteen. Koska näissä kahdessa valitusperusteessa esitetyt väitteet liittyvät läheisesti toisiinsa, aion tarkastella niitä yhdessä saman, edun olemassaolon problematiikkaan liittyvän otsikon alla.

40. Toinen seikka koskee vanhentumisajan laskemista, jota käsitellään erityisesti France Télécomin neljännessä valitusperusteessa valituksenalaisen tuomion perustelujen puutteellisuuden näkökulmasta.

41. Kolmas seikka, jota käsitellään valituksen kolmannessa ja viidennessä valitusperusteessa, koskee luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteiden kaltaisten yleisten oikeusperiaatteiden loukkaamista.

42. Aion näin ollen tarkastella valitusta ryhmittelemällä France Télécomin esittämät valitusperusteet edellä kuvaamieni näkökohtien perusteella.

VI Valtiontuen ja edun käsitteet [12]

A *Edun määrittäminen*

43. Edun määrittäminen sekä aineellisesti että ajallisesti on nyt käsiteltävän valituksen keskeinen kysymys.

44. Muistutan, että toimenpiteen määrittäminen perustamissopimuksessa tarkoitetuksi tueksi edellyttää vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sitä, että jokainen EY 87 artiklan 1 kohdassa asetetuista neljästä kumulatiivisesta edellytyksestä täyttyy. [13] Valtiontukea siis on valtion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tässä määräyksessä tarkoitettu tuen käsite on siis yleisluonteisempi kuin avustuksen, koska tuella ei tarkoiteta ainoastaan positiivisia suorituksia, kuten avustuksia, vaan myös toimenpiteitä, jotka eri tavoin alentavat yrityksen vastattavaksi

12 – France Télécomin valituksen ensimmäinen ja toinen valitusperuste.

13 – Ks. mm. asia C-237/04, Enirisorse, tuomio 23.3.2006 (Kok., s. I-2843, 38 ja 39 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja asia C-169/08, Presidente del Consiglio dei Ministri, tuomio 17.11.2009 (Kok., s. I-10821, 52 kohta).

tavallisesti kuuluvia kustannuksia vastaavanlaisessa tilanteessa olevaan yritykseen verrattuna. [14]

45. Tästä seuraa, että toimenpidettä, jolla valtion viranomaiset myöntävät tietyille yrityksille vapautuksen maksuista ja jolla ei tosin siirretä valtion varoja mutta asetetaan edunsaaja taloudellisesti muita maksuvelvollisia edullisempaan asemaan, on pidettävä EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena. [15] Samoin valtiontukea voi olla toimenpide, jolla tietyille yrityksille annetaan veronalennus tai jolla normaalisti erääntyvän veron maksamista lykätään.

46. Jotta voitaisiin arvioida, onko tällainen etu EY 87 artiklassa tarkoitettua tukea, on määritettävä, saako yritys sellaista taloudellista etua, jota se ei olisi saanut normaalissa markkinatilanteessa. [16]

47. Kuten olen jo aiemmin todennut asiassa komissio ja Espanja vastaan Government of Gibraltar ja Yhdistynyt kuningaskunta esittämässäni ratkaisuehdotuksessa, [17] toimenpiteestä, jota voidaan pitää verotukena, on nimittäin vastaavasti aiheuduttava verokustannuksia. Komission on kyettävä määrittämään verotulojen määrä, joka tosiasiallisesti tai tulevaisuudessa menetetään ja joka on oletetun tuen määrä. Komissiolla ei ole muita keinoja arvioida menetettyä arvoa kuin tukeutua tarkasteltavassa viitekehyksessä sovellettavaan yleiseen järjestelmään.

48. France Télécom korostaa kuitenkin valituksessaan, että kun poikkeava järjestelmä perustettiin, oli mahdotonta päätellä, osoittautuisiko riidanalainen järjestelmä eduksi, jota voidaan pitää valtiontukena.

49. Ensinnäkin on syytä muistuttaa, että tämä väite on hypoteettinen, koska kansalliset viranomaiset eivät ilmoittaneet lailla nro 90-568 perustetusta järjestelmästä. Tässä vaiheessa ei siis voida tietää, mihin tulokseen komission tutkimus olisi tuolloin voinut johtaa.

14 – Ks. mm. asia C-143/99, Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, tuomio 8.11.2001 (Kok., s. I-8365, 38 kohta); asia C-501/00, Espanja v. komissio, tuomio 15.7.2004 (Kok., s. I-6717, 90 kohta) ja yhdistetyt asiat C-393/04 ja C-41/05, Air Liquide Industries Belgium, tuomio 15.6.2006 (Kok., s. I-5293, 29 kohta).

15 – Ks. asia C-387/92, Banco Exterior de España, tuomio 15.3.1994 (Kok., s. I-877, 14 kohta).

16 – Edun toteamisen vaikutuksesta valikoivuuden tutkimiseen ks. em. asia Adria-Wien Pipeline ja Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, tuomion 41 kohta; asia C-409/00, Espanja v. komissio, tuomio 13.2.2003 (Kok., s. I-1487, 47 kohta); yhdistetyt asiat C-428/06-C-434/06, UGT-Rioja ym., tuomio 11.9.2008 (Kok., I-6747, 46 kohta) ja asia C-487/06 P, British Aggregates v. komissio, tuomio 22.12.2008 (Kok., I-10515, 82 kohta).

17 – Ratkaisuehdotuksen 160 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

50. Lisäksi on todettava yleisesti, että myönnetyn tuen arvon täsmällisen arvon määrittäminen, kun toimenpiteet ajoittuivat usealle vuodelle, voi osoittautua komissiolle erittäin vaikeaksi.

51. Vaikka etukäteisarviointiin liittyy vaikeuksia, ennen kyseisten toimenpiteiden voimaantuloa on joka tapauksessa erotettava toisistaan mahdollisuus määrittää tuen tarkka määrä ja mahdollisuus tarkastella kyseisiä toimenpide-ehdotuksia EY 87 artiklan kannalta.

52. On selvää, että komissio tai jäsenvaltio ei voi, toisin kuin tietylle yritykselle myönnetyn yksittäisen tuen tapauksessa, etukäteen määrittää tarkasti tuen määrää sellaisessa oletetussa tapauksessa, jossa laissa säädetty verotusjärjestelmä koskee määrittelemättömään määrään edunsaajia sovellettavaa tietyntyyppistä veroa.

53. Kyseisen järjestelmän vaikutusten arvioinnista – vaikka ne olisivat vain oletettuja – on kuitenkin todettava, että tällainen olosuhde ei voi vapauttaa jäsenvaltiota ilmoitusvelvollisuudesta eikä siten myöskään evätä komissiolta mahdollisuutta tarkastella järjestelmää ja luonnehtia se perustamissopimuksen valtiontukea koskevien määräysten kannalta.

54. Jos komissio kykenee vertaamalla järjestelmää yleiseen järjestelmään, jota sovelletaan tarkasteltavassa viitekehyksessä, todistamaan tosiasiallisen tai mahdollisen verotulojen menetyksen, joka vastaa sen oletetun tuen määrää, joka on myönnetty oletetuille edunsaajayrityksille, edun olemassaolo on katsottava todetuksi. Näin ollen sen arvon tarkka määrittäminen on aluksi toissijaista ja tulee ajankohtaiseksi vasta, jos kyseiset toimenpiteet osoittautuvat sääntöjenvastaisiksi ja määrät peritään takaisin.

55. Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että France Télécomiin kyseisenä ajanjaksona sovellettu verotusmalli poikkeaa yleisesti sovellettavasta järjestelmästä.

56. France Télécomiin sovellettiin siten erityistä verotusjärjestelmää, jonka tarkoituksena oli taata, että elinkeinoverosta (jota kannettiin lähtökohtaisesti paikallistasolla kunkin kunnan määrittelemän verokannan perusteella) saatavat tulot päätyisivät edelleen valtion yleiseen talousarvioon. Tätä varten lailla nro 90-568 perustettiin ”kansallinen” elinkeinovero, jota sovellettiin France Télécomiin, joka laskettiin kunnissa sovellettavilla verokannoilla painotetun keskimääräisen verokannan perusteella ja jota kannettiin France Télécomin päätoimipaikan sijaintipaikkakunnalla.

57. Vuosina 1991–1993 France Télécomin ei siirtymäkauden järjestelmän ansiosta tarvinnut maksaa yhtiöveroa eikä paikallisveroja vaan niiden sijaan laissa vahvistettu kiinteämääräinen maksu. Lopullisessa järjestelmässä, jota sovellettiin vuosina 1994–2002, France Télécomiin sovellettiin yleistä yhtiöverotusjärjestelmää sekä erityistä paikallisverojärjestelmää, johon elinkeinoverokin sisältyi. On lisättävä, että elinkeinoveron myötä France Télécom sai lisävapautuksen, koska valtio peri siltä veronkantokorvausmaksuna vain neljäsosan normaalista määrästä.

58. Asiakirjoista ilmenee, että edun edellytyksiä eivät täyttäneet vain France Télécomiin sovelletut erityiset verotussäännökset. Komissio nimittäin katsoi, että tukea oli myös niiden elinkeinoveromaksujen, joita yrityksen olisi pitänyt maksaa yleisesti sovellettavien oikeussääntöjen mukaan, ja sen veron määrän erotus, joka siltä tosiasiassa kannettiin erityisten verotussäännösten perusteella. Nimenomaan tästä asetelmasta johtui verotusmalli, jonka ansiosta France Télécomilta kannettiin liian vähän veroa.

59. Kyseessä on siis seka-asetelma, jossa etu muodostuu yhtäältä kiinteämääräisestä osasta, joka liittyy France Télécomiin sovellettuun, yleisesti sovellettavien oikeussääntöjen mukaisesta järjestelmästä poikkeavaan erityiseen verojärjestelmään, ja toisaalta olosuhteiden mukaan vaihtuvasta osasta, joka määräytyy toimipaikan tai maa-alueiden sijaintikunnan ja kyseisillä paikkakunnilla sovelletun verokannan perusteella.

60. Tämä nyt käsiteltävässä asiassa sovellettu erityinen edun määrittämismenetelmä johtaa merkittäviin seurauksiin, jotka liittyvät edun vuotuisuuteen, mahdollisuuteen erottaa toisistaan France Télécomiin eri aikoina sovelletut kaksi verotusjärjestelmää sekä vanhentumisajan laskemiseen.

61. Edelleen on syytä huomauttaa, että France Télécomiin vuosina 1994–2003 sovelletun järjestelmän erityisluonne ei lähtökohtaisesti millään tavalla estä pitämästä sitä EY 87 artiklassa tarkoitettuna valtiontukena.

62. Tässä yhteydessä korostan, että syitä, joiden vuoksi Ranskan viranomaisten olisi pitänyt ilmoittaa France Télécomiin sovelletusta järjestelmästä, ovat ensinnäkin veronkantokorvausmaksujen alentaminen 8 prosentista 1,9 prosenttiin. Lisäksi on huomattava, että laista nro 90-568 puuttuu korjausmekanismi, jonka ansiosta olisi voitu vuosittain tarkastella erityisjärjestelmän vaikutuksia France Télécomin kilpailuasemaan, siihen nähden, että lainsäätäjä olisi voinut yksinkertaisesti

siirtää valtiolle oikeuden France Télécomin maksamasta elinkeinoverosta peräisin oleviin tuloihin poikkeamatta muuten yleisesti sovellettavista oikeussäännöistä. [18]

B *France Télécomin toinen valitusperuste eli edun käsitteen virheellinen soveltaminen: alustavat huomiot*

63. France Télécom katsoo toisessa valitusperusteessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen, koska se sovelsi virheellisesti edun käsitettä katsomalla, että verotuksen ero muodostaa edun, ja päätteli siksi, etteivät kaksi verotusajanjaksoa voi kompensoida toisiaan. France Télécomin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin laiminlöi velvollisuutensa tarkastella poikkeavan järjestelmän säännöksiä kokonaisuudessaan ja näin sovelsi väärin edun käsitettä.

64. Helpottaakseni France Télécomin valituksensa tueksi esittämien oikeudellisten seikkojen analysointia tarkastelen nyt käsiteltävän valitusperusteen osia päinvastaisessa järjestyksessä kuin valituksessa tehdään ja aloitan väitetystä oikeudellisesta virheestä, joka koskee riidanalaisessa päätöksessä määritellyn edun tulkintaa; sitten siirryn siitä johtuviin kysymyksiin, jotka koskevat järjestelmän tarkastelua kokonaisuudessaan ja korvaavuutta.

C *Toisen valitusperusteen toinen osa, joka koskee sitä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen väitetään tehneen oikeudellisen virheen tulkitessaan komission päätöstä, sekä perustelujen korvaamista*

1. Asianosaisten lausumat

65. France Télécom väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinneen väärin riidanalaista päätöstä todetessaan, että komissio ei ollut katsonut kyseisen tuen muodostuvan France Télécomiin sovelletuista erityisistä verotussäännöistä vaan vuosittain todetusta verotuksen erosta, ja korvatessaan näin kyseisen päätöksen perustelut omilla perusteluillaan.

66. France Télécomin mielestä riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 42

18 – Tällaisessa asetelmassa ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että lainsäätäjä olisi pitänyt veronkantokorvausmaksujen alentamista perusteettomana, koska elinkeinoveron kerääminen ei olisi ollut hallinnollisesti yksinkertaisempaa yleisesti sovellettavaan järjestelmään verrattuna.

perustelukappaleessa vain todetaan, että kaksi verotusajanjaksoa eivät voi kompensoida toisiaan. Tämän perustelukappaleen pohjalta ei sen mukaan voida päätellä, että komissio ei olisi katsonut kyseisen tuen muodostuneen France Télécomiin sovelletuista erityisistä verotussäännöistä vaan todetusta verotuksen erosta jokaisena vuonna, jolta sen oli maksettava elinkeinoveroa.

67. France Télécom toteaa lisäksi, että tällainen tulkinta olisi myös ilmiselvästi vastoin päätöksen päätösosaa, jossa vahvistetaan, että kyseinen tuki muodostuu kyseiseen yritykseen 1.1.1994 ja 31.12.2002 välisenä aikana sovelletusta elinkeinoverojärjestelmästä.

68. Komissio väittää valitusperusteen olevan tehoton ja joka tapauksessa perusteeton. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmät eivät nimittäin sen mukaan perustu elinkeinoveron vuosittaiseen luonteeseen eivätkä toteamukseen siitä, että tuki muodostui vuosittain todetusta verotuksen erosta. Komissio korostaa, että elinkeinoveron vuotuisuuteen ei voida vedota, koska on selvää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen perustelujen tietyt muut seikat oikeuttavat katsomaan, että kiinteämääräiseen maksuun perustuva järjestelmä ja väitetty liian vähäinen elinkeinovero vuosina 1994–2002 eivät kompensoi toisiaan.

2. Asian arviointi

69. Komission väitteestä, jonka mukaan toinen valitusperuste on tehoton, on riittävää todeta, että koska France Télécom arvostelee tässä valitusperusteessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päättelyn keskeistä osaa, väite on hylättävä.

70. France Télécom moittii toisen valitusperusteensa toisessa osassa erityisesti valituksenalaisen tuomion 201 ja 202 kohdassa esitettyjä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätelmiä.

71. Tuomion 201 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa riidanalaisen päätöksen johdanto-osan 42 perustelukappaleeseen, joka koskee vuosien 1994–2003 järjestelmää ja josta ilmenee, että ”– – [France Télécomin] tosiasiallisesti maksaman elinkeinoveron ja sen määrän, joka [France Télécomin] olisi pitänyt yleisten oikeussääntöjen mukaan maksaa 1 päivän tammikuuta 1994 ja 1 päivän tammikuuta 2003 välisenä aikana, erotus on valtiontukea, koska se on [France Télécomille] sellaisista varoista myönnetty etu, jotka muutoin olisivat sisältyneet valtion talousarvioon”.

72. Näin ollen komissio on ensin riidanalaisen päätöksen edeltävissä kohdissa torjunut kyseisen kahden verotusjärjestelmän välisen korvaavuuden, jota Ranskan viranomaiset

olivat esittäneet, ja päätyy sitten siihen, että sen toteamaa verotuksen eroa on pidettävä valtiontukena.

73. Tästä on riittävää todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä tulkitessaan valituksenalaisen tuomion 201 kohdassa komission päätöstä, jonka mukaan valtiontuki muodostuu verotuksen erosta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin tutki kyseisen verotuksen eron tosiasiallisuutta valituksenalaisen tuomion 219–225 kohdassa, eikä France Télécom ole tässä yhteydessä kritisoinut päättelyä millään tavalla.

74. Toisin kuin France Télécom väittää, tulkinta, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on päätynyt ja jonka mukaan tuen muodostaa verotuksen ero, joka johtuu poikkeavan järjestelmän perustavien säännösten soveltamisesta, on lisäksi yhdenmukainen riidanalaisen päätöksen päätösosan kanssa, josta ilmenee, että vain France Télécomiin vuosina 1994–2002 sovellettu järjestelmä muodostaa yhteismarkkinoille soveltumattoman ja sääntöjenvastaisen valtiontuen. France Télécom ei nimittäin juuri tämän poikkeavan järjestelmän vuoksi suorittanut valtion talousarvioon sen veron määriä, joka sen olisi yleisesti sovellettavien oikeussääntöjen mukaisesti pitänyt suorittaa.

75. Kun otetaan huomioon edellä todettu, on tärkeää korostaa, että valituksenalaisen tuomion 201 kohdassa esitetyssä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen toteamuksessa kuvastuu tarkasti EY 87 artiklan taustalla oleva logiikka, sillä valtiontuen käsitteen yhteydessä on erotettava toisistaan yhtäältä valtiontuen muoto, joka konkretisoituu ilmoitusvelvollisuuden alaisessa perustamistoimessa, ja toisaalta toimenpiteen objektiiviset vaikutukset, joita tarkastelemalla voidaan todeta, onko kyseessä etu.

76. Tuen käsitteen yhteydessä on siis ensiarvoisen tärkeää määritellä yhtäältä riidanalaisen toimenpiteen taustalla oleva tasoltaan normatiivinen toimi, kuten säädös, hallinnollinen päätös tai muu jäsenvaltion toimi tai käytäntö, ja toisaalta taloudellinen taso, jonka perusteella tarkastellaan kyseisen toimen vaikutuksia sen ratkaisemiseksi, onko kyseessä valikoiva etu.

77. Näin ollen toteamus, jonka mukaan verotussäännökset muodostavat yksinään valtiontuen, on epätarkka. Valikoiva etu syntyy nimittäin vasta niistä vaikutuksista, joita kyseisten säännösten soveltamisella on asianomaisiin yrityksiin. Jos kyseinen toimenpide kuitenkin muodostuu tietystä tekijästä, jota sovelletaan veron laskemiseen mutta joka ei ole suora (avoin/läpinäkyvä) veronkevennys, nämä vaikutukset voidaan todeta vain vuosittain, jos se on verovuoden kesto.

78. Lisäksi koko riidanalaisen päätöksen peruslähtökohta on, että juuri lailla nro 90-568

perustettu elinkeinoverojärjestelmä johti siihen, että France Télécomia verotettiin kevyemmin kuin sitä olisi verotettu, jos siihen olisi sovellettu yleisesti sovellettavaa järjestelmää, koska siihen sovellettiin kaikkien kyseisten paikallisyhteisöjen edellisenä vuonna äänestämien verokantojen painotettua kansallista keskimääräistä verokantaa. Näkemys myös vahvistetaan riidanalaisen päätöksen päätösosassa.

D *Toisen valitusperusteen kolmas osa, joka perustuu poikkeavan verotusjärjestelmän kokonaisanalyysin puuttumiseen*

1. Asianosaisten lausumat

79. Valituksenalaisen tuomion 202 kohdasta ja väitetystä perustelujen korvaamisesta on todettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole ylittänyt tuomioistuinvalvonnan asianmukaista tasoa korvaamalla komission taloudellisen arvioinnin omallaan, koska kyseiseen säännökseen liittyvät vuotuisuuden ongelmat ovat olennainen osa komission päättelyä riidanalaisessa päätöksessä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta ei myöskään voida moittia perustelujen ristiriitaisuudesta, kun se on tuomion 202 kohdassa viitannut elinkeinoveron vuotuisuuteen sellaisena kuin se ilmenee yleisen verokoodeksin säännöksissä. On siis selvää, että verotussäännökset ovat olennainen osa edun olemassaolon tarkastelua.

80. Edellä esitetyn perusteella France Télécomin toisen valitusperusteen toinen osa on hylättävä.

81. France Télécom katsoo, ettei veron vuotuisuus eivätkä kahden verotusajanjakson väliset erot voi oikeuttaa riidanalaisen poikkeavan verotusjärjestelmän tarkastelemista vain osittain. Sen mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin jätti poikkeavan verotusjärjestelmän vaikutuksia tarkastellessaan virheellisesti ottamatta huomioon sen, että kiinteämääräisen maksun vuoksi se maksoi vuosina 1991–1993 enemmän veroa kuin olisi maksanut, jos siihen olisi sovellettu yleisesti sovellettavia oikeussääntöjä.

82. France Télécom on sitä mieltä, että vaikka veron vuotuisuus voitaisiin ottaa huomioon tarkastelussa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt myöntää, että ensimmäisinä tilikausina, jolloin sovellettiin poikkeavaa verotusjärjestelmää, yritystä oli verotettu raskaammin kuin kilpailijoitaan.

83. France Télécom päättelee tästä syystä, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen olisi pitänyt vaatia, että verrattaessa yritykseen sovellettua poikkeavaa verotusjärjestelmää yleisesti sovellettaviin oikeussääntöihin

kaikki poikkeavan järjestelmän vaikutukset olisi pitänyt ottaa huomioon – toisin sanoen sille mahdollisesti vuosina 1994–2002 koituneiden etujen lisäksi poikkeuksellisen raskas verotus, joka siihen oli kohdistunut vuosina 1991–1993.

2. Asian arviointi

84. Palautettuaan asianmukaisesti ensin mieleen oikeuskäytännön, jonka perusteella komission on tarkasteltava kyseisiä monimutkaisia toimenpiteitä kokonaisuutena, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 200 kohdassa, että lailla nro 90-568 perustettiin nimenomaan France Télécomiin sovellettava poikkeava verotusjärjestelmä, joka oli kaksivaiheinen.

85. Valituksenalaisen tuomion 203 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on huomauttanut aiheellisesti, että komissio tuo riidanalaisessa päätöksessään esiin kahden verotusajanjakson väliset erot painottamalla erityisesti, että France Télécomin vuosina 1991–1993 suorittama kiinteämääräinen maksu korvasi kokonaan elinkeinoveromaksut mutta France Télécomin verottaminen erityisen verotusjärjestelmän mukaisesti vuosina 1994–2002 aiheutti vuosittain eron verotuksessa. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoikin, että vaikka komissio oli päätöksessään tarkastellut merkityksellisiä säännöksiä kokonaisuudessaan, se oli kahden verotusajanjakson välisten erojen vuoksi kieltäytynyt hyväksymästä korvaavuutta.

86. Tässä yhteydessä on todettava, ettei kokonaisanalyysin, jonka komissio on tehnytkin, vaatiminen tarkoita, että edun olemassaolon toteamiseksi olisi otettava huomioon kaikki verotusajanjaksot. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin saattoi katsoa, että komissio oli järjestelmää kokonaisuudessaan tarkasteltuaan päätynyt siihen, että ainoastaan jälkimmäisellä ajanjaksolla sovellettu verotusjärjestelmä merkitsi, että France Télécomille myönnettiin valtiontukea.

87. Näin ollen toisen valitusperusteen kolmas osa on hylättävä perusteettomana.

E *Toisen valitusperusteen ensimmäinen osa: korvaavuus*

1. Asianosaisten lausumat

88. France Télécom väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, koska se ei verrannut lain nro 90-568 kaikkia säännöksiä yleisesti

sovellettavaan järjestelmään. Se katsoo, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vertasi edun olemassaolon toteamiseksi France Télécomilta poikkeusjärjestelmän nojalla perittyjä maksuja verotuksen tasoon, jota siihen olisi sovellettu, jos se olisi ollut yleisesti sovellettavan verotusjärjestelmän alainen. France Télécomin mukaan vertailu rajoittui vuosiin 1994–2002, eikä huomioon otettu veroa, joka siltä oli kannettu vuosina 1991–1993.

89. France Télécom arvioi, että tukeutumalla tässä yhteydessä asiassa C-66/02, Italia vastaan komissio, 15.12.2005 annettuun tuomioon [19] ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se kieltäytyi hyväksymästä kahden verotusajanjakson välistä korvaavuutta. Sen mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätteli tuon tuomion perusteella virheellisesti, että vapautusta ei voida kompensoida erityismaksulla, joka on luonteeltaan toisenlainen eikä liity etuun.

2. Asian arviointi

90. Tässä toisen valitusperusteen osassa France Télécom arvostelee valituksenalaisen tuomion 207 ja 214 kohtaa. Tosiasiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on ensin vahvistanut komission perustelut, joissa erotetaan toisistaan vuosina 1991–1993 voimassa ollut kiinteämääräinen maksu ja vuosina 1994–2002 sovellettu poikkeava verotusjärjestelmä, ja sen jälkeen katsonut, että kyseisessä tapauksessa ei ole velvollisuutta tehdä kompensointia kahden verotusajanjakson välillä.

91. Tässä yhteydessä on muistutettava, että oikeuskäytännön mukaan on niin, että arvioidessaan toimenpidettä, joka voi olla valtiontukea, komissiolla on velvollisuus ottaa huomioon tuen kokonaisvaikutukset mahdolliselle tuensaajalle ja tarvittaessa muun muassa vähentää etua rasittavat erityiset kustannukset. [20]

92. Ensinnäkin on totta, että ensimmäisen oikeusasteen viittaus edellä mainitussa asiassa Italia vastaan komissio 15.12.2005 annetun tuomion 34 kohtaan on virheellinen. Tosiasiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 207 kohdassa vahvistamaa periaatetta ei voida johtaa mainitun tuomion 34 kohdasta.

93. Kuten komissio huomauttaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tarkoituksena on todennäköisesti ollut viitata asiassa [21] Italia vastaan komissio, 2.7.1974 annetun tuomion 34 kohtaan. Kyseisen tuomion tässä kohdassa yhteisöjen tuomioistuin on hylännyt Italian viranomaisten väitteen, jonka mukaan kiistanalainen huojennus ei ole valtiontukea,

19 – Kok., s. I-10901.

20 – Ks. asia 47/69, Ranska v. komissio, tuomio 25.6.1970 (Kok., s. 487, Kok. Ep. I, s. 447, 7 kohta).

21 – 173/73, Kok., s. 709, Kok. Ep., s. 323.

koska siitä aiheutuva tulojen menetys korvataan työttömyysvakuutusmaksuilla.

94. Riittää kuitenkin, että unionin tuomioistuin toteaa viittausvirheen, joka ei kuitenkaan muodosta sellaista oikeudellista virhettä, jonka vuoksi ensimmäisen oikeusasteen ratkaisu olisi pätemätön.

95. Oikeuskäytäntöviittausta koskevasta virheestä huolimatta on selvää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellut seikkaperäisesti ja tyhjentävästi syyt, joiden vuoksi se katsoi, että komissio oli täyttänyt velvollisuutensa tarkastella kokonaisvaltaisesti lailla nro 90-568 luotua järjestelmää ja saattoi siten perustellusti hylätä France Télécomin vaatiman korvaavuuden.

96. Edellä mainitussa asiassa Enirisorse annetun tuomion [22] valossa on tärkeää korostaa, että kokonaisvaltaista tarkastelua, jonka avulla voidaan ratkaista asianmukaisesti edun olemassaolo poikkeavien verotustoimenpiteiden yhteydessä, koskevan velvoitteen on perustuttava aineellisiin seikkoihin.

97. Minusta vaikuttaa selvältä, että pelkästään se, että sama laki kattaa kyseiset kaksi verotusajanjaksoa, ei riitä oikeuttamaan velvollisuutta kompensoida samaan edunsaajaan sovelletut toimenpiteet. Kyseiset toimenpiteet nimittäin perustuvat erilaisiin oikeudellisiin malleihin, ja tästä syystä oli syytä erottaa toisistaan tueksi katsottava toimenpide ja toimenpide, joka ei täytä EY 87 artiklan tunnusmerkistöä.

98. Tässä yhteydessä on todettava, että määriteltäessä vuosina 1991–1993 sovellettua maksua ei käytetty samoja parametreja, joita sovellettiin vuodesta 1994 alkaen elinkeinoveroa koskevan erityisjärjestelmän yhteydessä, kuten asiakirjoista ilmenee.

99. Huomautan, että Ranskan kansalliskokouksessa käydyistä keskusteluista käy selvästi ilmi, että vuosi 1994 valittiin, jotta elinkeinoveron veron perusteen laskemista varten jäisi riittävästi aikaa, koska hallituksella ei ollut yksityiskohtaista arviota rakennuksista tai veron perusteista. [23]

100. Lisäksi on korostettava, että siinäkin tapauksessa, että France Télécomiin sovellettu järjestelmä olisi todella muodostunut kahdesta yhteenkuuluvasta ajanjaksosta, joista ensimmäisenä yritystä olisi verotettu liikaa ja toisena liian vähän, on selvää, että kyseinen lainsäädäntö ei sisällä mekanismia, jonka avulla olisi yhtäältä voitu laskea

22 – Tuomion 43 kohta ja julkisasiamies Maduron samassa asiassa esittämä ratkaisuehdotus, 32 kohta.

23 – Ks. täydellinen pöytäkirja 11.5.1990 pidetystä Ranskan kansalliskokouksen kolmannesta istunnosta, saatavana internetissä osoitteessa http://archives.assemblee-nationale.fr/9/cri/1989-1990-ordinaire2/042.pdf.

elinkeinoveromäärien välinen korvaavuus ja toisaalta määritellä ajankohta, jolloin vuosina 1991–1993 maksettu liiallinen vero olisi korvautunut. Vaikka tässä noudatettaisiin France Télécomin näkemystä, kyseinen liiallinen verotus olisi menettänyt tietyllä hetkellä vaikutuksensa, mikä olisi merkinnyt, että sen jälkeisellä, vuodesta 1994 alkaneella ajanjaksolla France Télécomille olisi myönnetty etu. Koska tällaista mekanismia ei ole olemassa, korvaamisen välttämättömyyttä koskeva väite on joka tapauksessa epäuskottava.

101. Merkittävänä ei voida pitää oikeuskäytäntöä, joka koskee rakenteellisten haittojen korvaamisen määrittelemistä EY 87 artiklan mukaisesti, minkä ansiosta voidaan estää sellaisten erityistapausten määritteleminen valtiontueksi, joissa tarkoituksena on korjata yrityksen epäedullinen kilpailuasema. [24] Nyt käsiteltävässä asiassa ei voidakaan perustellusti väittää, että vuodesta 1994 sovellettu verotusmalli olisi korjannut sen, että France Télécomilta oli peritty liikaa maksuja, mikä oli seuraus erityisjärjestelmästä, jolta yleisesti sovellettavien oikeussääntöjen alaiset, kilpailevat yritykset välttyivät normaalissa markkinatilanteessa. Kuten Ranskan senaatissa ja kansalliskokouksessa käydyistä keskusteluista käy ilmi, vuodesta 1994 lähtien sovelletun poikkeavan järjestelmän tarkoituksena oli sitä vastoin, että France Télécomin maksaman elinkeinoveron perii valtio eivätkä paikallisyhteisöt. [25] Korostan, että edun toteamisen kannalta ei ole paljonkaan merkitystä sillä, päätyivätkö elinkeinoverotulot valtiolle vai paikallisyhteisöjen talousarvioon.

102. Huomautan, että asiakirjojen mukaan France Télécomin oli maksettava kansalliselle elinkeinoveron tasausrahastolle ylijäämänä summa, joka vastasi valtion ennen France Télécomin perustamista entiseltä posti- ja televiestintähallinnolta (PTT) perimää summaa. Juuri tästä syystä komissio päätteli, että France Télécomin vuosina 1991–1993 yleiseen talousarvioon maksama maksu vastasi osittain veroja ja osittain valtio-omistajan osuutta yrityksen tuloksesta. [26]

103. Näin ollen tarkasteltuaan ensin France Télécomiin sovelletun järjestelmän piirteitä, tavoitteita ja väliaikaista luonnetta

24 – Ks. tästä yhdistetyt asiat 67/85, 68/85 ja 70/85, Kwekerij van der Kooy ym. v. komissio, tuomio 2.2.1988 (Kok. 1988, s. 219, Kok. Ep. IX, s. 307, 30 kohta) ja em. asia Enirisorse, tuomion 32 kohta.

25 – Ks. pöytäkirja senaatin istunnosta 7.6.1990 (JORF 8.6.1990, s. 1361) ja kansalliskokouksen istunnosta 19.6.1990 (JORF 20.6.1990, s. 2604).

26 – Ks. riidanalaisen päätöksen 25–31 kohta.

ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 231 kohdassa perustellusti, että kiinteämääräinen maksu oli France Télécomiin sovellettu erityinen vero, jota ei voitu ottaa huomioon korvauksena vuodesta 1994 alkaen sovelletun verotusjärjestelmän seurauksista.

104. Näin ollen myös toisen valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

F *France Télécomin ensimmäinen valitusperuste, joka koskee valtiontuen käsitteen virheellistä soveltamista*

1. Asianosaisten lausumat

105. France Télécom toteaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen katsoneen, että poikkeavan järjestelmän perustamisajankohtana oli ”mahdotonta” määrittää, voitaisiinko se katsoa valtiontueksi, ja lisäksi väittää sen katsoneen, että edun olemassaolo on todettava vuosittain ja että se riippuu ulkoisista tekijöistä.

106. France Télécom kuitenkin väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen soveltaneen väärin valtiontuen käsitettä hyväksyessään toimenpiteen määrittelemisen valtiontueksi, vaikka se myöntää toisaalta, että mahdollisen edun olemassaolo ei riipu France Télécomiin sovelletun järjestelmän ominaisuuksista vaan sen ulkopuolisista tekijöistä, joiden vaikutukset on voitu todeta vasta jälkikäteen. France Télécomin mukaan edut tai haitat, jotka johtuvat ulkoisista tekijöistä ja ovat ennakoimattomia, eivät voi tehdä tuenluonteista toimenpiteestä, joka ei hyväksymishetkellä sitä ollut.

107. France Télécom viittaa lisäksi oikeuskäytäntöön asiassa Ranska vastaan komissio, jossa oli kyse yhtiöstä nimeltä Stardust Marine,[27] ja kritisoi sitä, että kyseinen toimenpide luetaan jäsenvaltion syyksi, kun edun olemassaolo oli johtunut ”ainoastaan” erityiseen verotusjärjestelmään nähden ulkoisista tekijöistä, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sen mukaan myöntänyt.

108. Ranskan hallitus korostaa puolestaan, että poikkeava verotusjärjestelmä ei välttämättä sinänsä ole valtiontukea. Sen mukaan tämänkaltainen järjestelmä ei välttämättä tuota valikoivaa etua yrityksille, joita se koskee.

27 – Asia C-482/99, Ranska v. komissio, tuomio 16.5.2002 (Kok., s. I-4397, 71, 77 ja 81 kohta).

109. Komissio katsoo, ettei ensimmäistä valitusperustetta voida ottaa tutkittavaksi, koska sitä ei ole esitetty ensimmäisessä oikeusasteessa. Se lisää, että France Télécomin kritisoimat seikat sisältyvät epäilemättä riidanalaiseen päätökseen.

110. Toissijaisesti komissio väittää, että valitusperuste on perusteeton. Kyseisestä poikkeavasta järjestelmästä johtuvan verotuksen tarkkaa tasoa ei nimittäin voida määrittää vuosittain ennakolta. Järjestelmä olisi sen mukaan joka tapauksessa johtanut kevyempään verotukseen kuin tavanomaisen elinkeinoverojärjestelmän soveltaminen.

2. Valitusperusteen tutkittavaksi ottamisen arviointi

111. Komission esittämästä tutkimatta jättämistä koskevasta väitteestä, joka koskee sitä, että esitetty valitusperuste on uusi, on todettava vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenevän, että jos asianosaisella olisi oikeus esittää ensi kertaa vasta unionin tuomioistuimessa perusteita, joihin se ei ole unionin yleisessä tuomioistuimessa vedonnut, asianosaisella olisi oikeus laajentaa unionin tuomioistuimessa, jonka toimivalta muutoksenhakuasioissa on rajoitettu, kannettaan unionin yleisessä tuomioistuimessa käsiteltyyn asiaan nähden. Unionin tuomioistuin on siten valitusasioissa toimivaltainen arvioimaan ainoastaan oikeudellisen ratkaisun, jonka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt sille esitetyistä perusteista. [28]

112. Tässä yhteydessä on kuitenkin todettava, että valittaja ei esitä, toisin kuin komissio väittää, unionin tuomioistuimessa uutta valitusperustetta vaan argumentin, joka on osa valtiontuen olemassaoloa koskevaa valitusperustetta, joka on jo esitetty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa erityisesti ensimmäisen ja toisen kanneperusteen yhteydessä. Näin ollen tätä oikeudenkäyntiväitettä ei voida hyväksyä.

3. Pääasian arviointi

113. France Télécom moittii tässä valitusperusteessaan erityisesti valituksenalaisen tuomion 323 ja 324 kohdassa esitettyjä ensimmäisen oikeusasteen perusteluja. Voidakseni vastata tähän valitusperusteeseen kattavasti minun on ensin kerrattava perustelut, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on esittänyt valituksenalaisen tuomion 199–241 kohdassa vastauksena ensimmäisessä oikeusasteessa esitettyihin ensimmäiseen ja toiseen kanneperusteeseen.

114. Ensinnäkin se, että France Télécom lainaa valituksenalaisen tuomion 324 kohtaa sen

28 – Ks. mm. yhdistetyt asiat C-186/02 P ja C-188/02 P, Ramondín ym. v. komissio, tuomio 11.11.2004 (Kok., s. I-10653, 60 kohta) ja asia C-68/05 P, Koninklijke Coöperatie Cosun v. komissio, tuomio 26.10.2006 (Kok., s. I-10367, 96 kohta).

väitteensä tueksi, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on myöntänyt, että edun olemassaoloa oli mahdotonta ratkaista poikkeavan järjestelmän perustamisajankohtana, johtuu valituksenalaisen tuomion virheellisestä tulkinnasta.

115. Kyseisessä 324 kohdassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on vastatessaan valittajan ensimmäisessä oikeusasteessa vanhentumisajasta esittämiin väitteisiin nimittäin vain hylännyt tätä koskevan oikeudellisen argumentin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiayhteydestään irrotetusta perustelujen osasta ei näin ollen voida päätellä unionin tuomioistuimen valvonnan piiriin valituksen yhteydessä kuuluvaa oikeudellista kannanottoa, joka ei liioin koske samaa problematiikkaa, jota ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen vastaus käsittelee.

116. Toiseksi France Télécomiin sovelletun järjestelmän erityisluonteen tutkimisesta, elinkeinoveron vuotuisuus mukaan luettuna, sekä edun olemassaolosta yhdessä erityisen verotusjärjestelmän ulkoisten tekijöiden kanssa on todettava heti alkuun, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei suinkaan ole soveltanut väärin valtiontuen käsitettä vaan se on soveltanut asianmukaisesti EY 87 artiklan määräyksiä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti pyrkinyt tekemään kaikki oikeudelliset päätelmät France Télécomiin sovelletusta erityisestä verotusmallista, todettu edun vuotuisuus mukaan luettuna.

117. Kuvailtuaan ensin täsmällisesti valtiontuen olemassaolon arviointia ja erityisesti France Télécomille myönnetyn edun olemassaoloa koskevan oikeuskäytännön ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tutkinut ensinnäkin, onko komissio kyennyt analysoimaan erityistä verotusjärjestelmää erillään kiinteämääräisestä maksusta, ja toiseksi, oliko komissiolla perusteita kieltäytyä hyväksymästä korvaavuutta, sekä lopuksi tarkastellut verotuksen eron olemassaolon perusteluja.

118. Se onkin vastannut valituksenalaisen tuomion 199–241 kohdassa yksityiskohtaisesti ja tyhjentävästi väitteisiin, jotka koskevat valtiontuen olemassaoloa nyt käsiteltävässä tapauksessa. Tuomion kohtia, joita France Télécom kritisoi ensimmäisessä valitusperusteessaan, voidaan pitää vain valituksenalaisen tuomion edellä mainitussa kohdassa esitettyjen perustelujen kertauksena.

119. Näihin perusteluihin liittyy valituksenalaisen tuomion 323 kohta, josta ilmenee, että ”elinkeinoveron vuotuisuuden takia – – France Télécomin mahdollisesti saama etu riippui kuitenkin joka vuosi siitä, maksoiko France Télécom erityisen verotusjärjestelmän mukaan vähemmän elinkeinoveromaksuja kuin se olisi maksanut yleisten oikeussääntöjen mukaan. On aiheellista todeta, että tämäkin kysymys riippui erityisen verotusjärjestelmän ulkopuolisista seikoista ja erityisesti niillä alueilla, joissa France Télécomilla oli toimipaikkoja, paikallisyhteisöjen vuosittain päättämien verokantojen tasosta”.

120. France Télécomin kritiikki perustuu näin ollen valituksenalaisen tuomion virheelliseen tulkintaan, koska ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei suinkaan ole myöntänyt, toisin kuin France Télécom väittää, ettei edun olemassaolo johtuisi kyseisen järjestelmän omista ominaisuuksista.

121. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on päinvastoin katsonut perustellusti France Télécomiin sovelletun verotusjärjestelmän monimutkaisuutta analysoidessaan, että nyt käsiteltävässä asiassa edun olemassaolo riippui ”ulkopuolisista seikoista”, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on selvästi määritellyt valituksenalaisen tuomion 323 kohdassa paikallisyhteisöjen vuosittain päättämien verokantojen tasoksi niillä alueilla, joilla France Télécomilla oli toimipaikkoja.

122. Minkään France Télécomin kritisoimiin valituksenalaisen tuomion kohtiin sisältyvän seikan perusteella ei voida todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi olettanut France Télécomin saaneen valikoivan edun ja näin tehdessään tehnyt oikeudellisen virheen.

123. Edelleen on aiheellista todeta toimenpiteen syyksiluettavuudesta, että oikeuskäytännön mukaan etujen pitäminen SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna tukena edellyttää, että yhtäältä ne on myönnetty suoraan tai välillisesti valtion varoista ja toisaalta ne ovat seurausta valtion toiminnasta. [29] Jäsenvaltion myöntämän tai valtion varoista myönnetyn tuen ei tarvitse olla kyseisen jäsenvaltion keskushallinnon myöntämää. Sitä voivat myöntää yhtä hyvin alueelliset viranomaiset. [30] On siis todettava, että kun otetaan huomioon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen edellä mainittu ”ulkopuolisten seikkojen” luonnehdinta, tämä seikka ei estä France Télécomiin sovellettua verotusjärjestelmää olemasta luonteeltaan valtiollista.

124. France Télécom ei näin ollen ole osoittanut ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehneen oikeudellista virhettä soveltaessaan valtiontuen käsitettä, joten ensimmäinen valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

VII Vanhentumisperiaate [31]

A *Asianosaisten lausumat*

125. France Télécom muistuttaa neljännessä valitusperusteessaan, että asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan mukaan komission toimivaltaan periä tuki takaisin sovelletaan

29 – Ks. asia C-345/02, Pearle ym., tuomio 15.7.2004 (Kok., s. I-7139, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 – Ks. ex multis asia 248/84, Saksa v. komissio, tuomio 14.10.1987 (Kok., s. 4013, 17 kohta) ja asia C-88/03, Portugali v. komissio, tuomio 6.9.2006 (Kok., s. I-7115, 55 kohta).

31 – France Télécomin valituksen neljäs valitusperuste.

kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Se väittää Ranskan viranomaisten selittäneen hallinnollisen menettelyn yhteydessä, ettei sillä perusteella, että yritystä on mahdollisesti verotettu liian vähän vuosina 1994–2002, kuitenkaan voitaisi ryhtyä takaisinperintään, sillä järjestelmä oli perustettu yli kymmenen vuotta aikaisemmin. France Télécomin mielestä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tätä koskeva päättely ei ole riittävän perusteltu, koska tuomiossa ei täsmennetä, minkä sitovan oikeudellisen toimen perusteella vanhentumisajan katsotaan alkaneen. France Télécomin mukaan tämä toimi ei voi olla mikään muu kuin laki nro 90-568.

126. Komissio muistuttaa, että valtiontukia koskevat vanhentumissäännöt liittyvät niiden takaisinperintään. Tukea ei kuitenkaan voida periä takaisin, jos sen määrää ei kyetä selvittämään. Riidanalaisten verotusjärjestelmien osalta etu voitaisiin todeta ainoastaan vuosittain. Toimivallan, joka koskee tuen määräämistä takaisin perittäväksi, vanhentumisaika ei siten voi alkaa ajankohtana, jolloin tällaista takaisinperintää ei vielä voida määrätä.

127. Ranskan tasavalta toteaa puolestaan vastineessaan tukevansa neljää France Télécomin valituksessaan esittämästä viidestä valitusperusteesta. Vanhentumisesta Ranskan hallitus väittää, että valituksenalaisen tuomion perustelut ovat ristiriitaiset. Se väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen katsoneen yhtäältä kyseisen tuomion 324 kohdassa, että asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa tarkoitettu vanhentumisaika on alkanut vuonna 1994. Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on sen mielestä todennut saman tuomion 276 kohdassa, että ilmoitusvelvollisuuden on katsottava alkaneen, kun laki nro 90-568 hyväksyttiin.

B *Vanhentumismekanismi*

128. On syytä muistaa, että asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan mukaan komission toimivaltaan periä tuki takaisin sovelletaan kymmenen vuoden vanhentumisaikaa. Kyseisen artiklan 2 kohdasta ilmenee, että vanhentumisaika alkaa päivästä, jona sääntöjenvastainen tuki on myönnetty tuen saajalle.

129. Korostan aluksi, että vanhentuminen koskee vain sääntöjenvastaisia tukia eli tukia, joista ei ole ilmoitettu. Vanhentumismekanismin kautta sääntöjenvastaisesta tuesta tulee näin ollen olemassa oleva tuki.

130. Asetuksen N:o 659/1999 15 artiklassa tarkoitetun vanhentumisajan tulkinnassa ratkaisevaa on siis tuen myöntämisen käsite.

131. On tärkeää korostaa, että myöntämisajankohdan määrittäminen voi vaihdella kyseisen tuen luonteen mukaan.

132. Kun kyseessä on tukijärjestelmä ja tuen myöntäminen riippuu sitovien oikeudellisten toimien hyväksymisestä, on katsottava, että lähtökohtaisesti tuki myönnetään päivänä, jona kyseinen toimi hyväksytään.

133. Erityisesti välittömän verotuksen alalla valtiontukia voivat kuitenkin muodostaa monenlaisten ja mutkikkaiden toimenpiteiden mallit, joten edellä todettu ei kata kaikkia mahdollisia ilmoitettuja tai ilmoittamatta jätettyjä sääntöjä, joita komissio voi joutua tarkastelemaan.

134. Jos kyseessä on monivuotinen järjestelmä, joka perustuu maksuihin tai jaksoittain myönnettyihin etuihin, tuen saajat voivat näin ollen tosiasiassa saada edusta koituvan hyödyn (eli hyötyä sen seurauksista, kuten verovapautuksen tapauksessa) vasta paljon sen jälkeen, kun säädös, jonka perusteella tuki myönnetään, on hyväksytty.

135. Mielestäni tällaisessa tapauksessa verotuki on katsottava myönnetyksi tuen saajalle vasta silloin, kun tämä saa siitä aineellisen hyödyn oikeudellisesti lopullisella tavalla. Ainoastaan sellainen lopullinen hyöty toimenpiteestä, joka vastaa edun syntymistä sanan suppeassa merkityksessä, on nimittäin ratkaiseva laskettaessa vanhentumisaikaa.

136. Katsonkin, että veroetujen vanhentumisaika alkaa uudelleen joka kerta, kun etu tosiasiassa myönnetään, tietyissä tapauksissa vuosittain, eli kun vahvistetaan tilanne, jonka perusteella verorasituksen laajuus määräytyy. Tuloveron tapauksessa tämä tarkoittaa sen verovuoden loppua, jona veron perusteena olevat tulot on saatu. [32]

137. Lisäksi on syytä huomauttaa, että vanhentumisajan laskeminen voi riippua siitä, miten etu – ja näin ollen myös valtiontuki – todetaan. Vanhentumisajan laskeminen on siis edun toteamisen johdannainen.

138. Mielestäni tämä pätee nyt käsiteltävään asiaan, koska tuen olemassaolokin on todettava sekä kansallisen lain että kussakin niistä

32 – On itsestään selvää, että verotuksellisesta valtiontuesta koituneen hyödyn lopullisuuden toteamisen ehdot voivat vaihdella eri oikeusjärjestyksissä valittujen ratkaisujen mukaan. Mielestäni tällaisilla verotusteknisillä yksityiskohdilla ei voi olla vaikutusta vanhentumisajan laskemiseen.

kunnista sovelletun verokannan perusteella, joissa France Télécomilla on omaisuutta.

139. Kuten olen jo edellä esittänyt, katson ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen analysoineen asianmukaisesti elinkeinoveron vuotuisuuden ja siitä johtuvat seuraukset.

140. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen perustellusti todennut valituksenalaisen tuomion 324 kohdassa, että elinkeinoveron vuotuisuuden takia kyseessä olevaa tukea ei voida katsoa ”myönnetyksi” ennen vuotta 1994, sillä silloin tehtiin sitovat oikeudelliset toimet, joiden perusteella voitiin ensimmäisen kerran todeta, että kyse on verotuksen erosta.

141. Mielestäni väitteessä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole yksilöinyt kyseessä olevia toimia, on kyse huonosti muotoillusta oikeudellisesta ongelmasta. Poikkeavaa järjestelmää kokonaisuudessaan tarkasteltaessa käy nimittäin ilmi, että sillä perustetaan kansallinen elinkeinovero, jonka suuruus määräytyy kaikkien paikallisyhteisöjen edellisenä vuonna äänestämien verokantojen painotetun kansallisen keskimääräisen verokannan perusteella.

142. Kuten valituksenalaisen tuomion 24 kohdasta ilmenee, veronsaajayhteisöjen päättävät elimet päättävät vuosittain veron perusteeseen sovellettavista verokannoista. Jotta voitaisiin laskea France Télécomin maksettavaksi tuleva elinkeinoveron määrä, sille on vahvistettava kansallisella tasolla yrityskohtainen verokanta. Näin ollen kyseisten paikallisyhteisöjen päätökset, joissa vahvistetaan yksittäinen verokanta, on katsottava huomioon otettaviksi seikoiksi määriteltäessä laissa nro 90-568 tarkoitettuja ”oikeudellisia seikkoja”, jotka ovat välttämättömiä France Télécomin tosiasiallisen sekä yleisesti sovellettaviin oikeussääntöihin perustuvan verorasituksen laskemiseksi ja näin ollen edun olemassaolon konkretisoimiseksi.

143. Totean lisäksi, että France Télécomin moittima valituksenalaisen tuomion osa on syytä lukea yhdessä valituksenalaisen tuomion 323 kohdan kanssa, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin viittaa ensin valituksenalaisen tuomion 202 kohtaan ja myöhemmin 17 kohtaan, jossa mainitaan yleisen verokoodeksin merkitykselliset säännökset. Onkin otettava huomioon käsitteellinen ero, joka vallitsee yhtäältä oikeusnormin eli lain nro 90-568 ja toisaalta oikeudellisen seikan eli kaikkien paikallisyhteisöjen edellisvuonna äänestämien verokantojen painotetun kansallisen keskimääräisen verokannan välillä. Nämä päätökset eivät koske periaatetta, jonka mukaan France Télécomin on maksettava elinkeinoveroa, mutta ne vaikuttavat kansallisen keskimääräisen verokannan määräytymiseen, koska niillä määritetään yksittäiset verokannat, joiden perusteella keskimääräinen verokanta lasketaan.

144. Lisäksi asetuksen N:o 659/1999 15 artiklan sanamuoto vahvistaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen omaksuman lähestymistavan, sillä siitä ilmenee, että

vanhentumisaikaa sovelletaan nimenomaan komission toimivaltaan periä tuki takaisin. Komissio ei siis voi vaatia takaisinperintää, jos tukea ei ole tosiasiassa myönnetty aidosti ja todellisella tavalla. Se ei myöskään voi vaatia takaisinperintää, jos ei ole edes varmaa, onko kyseinen toimenpide katsottava valtiontueksi.

145. Ranskan hallitus väittää, että yhtäältä valituksenalaisen tuomion 276 kohta ja toisaalta sen 323–324 kohta sisältävät ristiriitaisia perusteluja, mistä voidaan vain todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on analysoinut poikkeavan järjestelmän yhtäältä ilmoitusvelvollisuuden kannalta ja toisaalta niiden vaikutusten kannalta, joita perusnormilla on kyseisestä toimenpiteestä hyötyville koituvan edun toteamiseen.

146. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 276 kohdassa esittämät perustelut ovatkin osa vastausta väitteisiin, jotka koskevat luottamuksensuojan periaatetta, jota on käsitelty ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyn kolmannen kanneperusteen yhteydessä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on asianmukaisesti muistuttanut, että jäsenvaltio, joka aikoo perustaa nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaisen poikkeavan verotusjärjestelmän, on EY 87 artiklan nojalla velvollinen ilmoittamaan siitä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ottaa sen sijaan kantaa kyseisen normin vaikutuksiin erityisesti valituksenalaisen tuomion 323 ja 324 kohdassa, joissa käsitellään elinkeinoveron vuotuisuutta. Koska nämä kaksi seikkaa muodostavat valtiontuen käsitteen välttämättömän tarkastelun kaksi puolta, perustelujen ei voida todeta olevan ristiriitaisia.

147. Edellä esitetyn perusteella neljäs valitusperuste on hylättävä.

VIII Yleisten oikeusperiaatteiden loukkaaminen [33]

A *Kolmas valitusperuste, joka koskee luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista*

1. Asianosaisten lausumat

148. Vaikka France Télécom jakaa luottamuksensuojan periaatteen loukkaamista koskevan kolmannen valitusperusteensa kolmeen osaan, aion tarkastella näitä osia yhdessä, koska niiden tavoite on sama.

33 – France Télécomin valituksen kolmas ja viides valitusperuste.

149. Kolmannen valitusperusteen ensimmäisen osan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, joka liittyy olosuhteisiin, joissa voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen.

150. France Télécom väittää ensinnäkin, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on rajoittanut mahdollisuuden vedota luottamuksensuojan periaatteeseen vain sellaisiin tapauksiin, joissa tuesta on ilmoitettu. France Télécom katsoo sen kuitenkin antaneen ymmärtää, ettei näin välttämättä ole, jos se on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi perusteltua. Sen mielestä näin on nyt käsiteltävässä asiassa.

151. Toiseksi France Télécom väittää, että valituksenalainen tuomio sisältää ristiriitaisia perusteluja ja perustuu virheelliseen olettamaan, jonka mukaan kaikki verotusta koskevat poikkeukset voidaan katsoa eduksi. Nyt käsiteltävässä asiassa France Télécomin mainitsemat poikkeukselliset olosuhteet, joilla se perustelee luottamuksensuojan periaatteeseen vetoamista, koskevat sen mukaan sitä, että edun olemassaoloa ei voinut todeta etukäteen vaan ainoastaan jälkikäteen erityiseen verotusjärjestelmään nähden ulkopuolisten seikkojen kehittymisen perusteella.

152. Kolmanneksi France Télécom väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole määritellyt säädöstä, josta olisi pitänyt ilmoittaa, eikä ajankohtaa, jolloin tämä ilmoitus olisi pitänyt tehdä. Jos etu vastaa verotuksen eroa, joka todetaan vuosittain tilikauden päättyessä, France Télécomin mukaan olisi ollut mahdotonta yksilöidä riidanalaista järjestelmää koskevaa ennakkoilmoitusvelvollisuutta.

153. Kolmannen valitusperusteen toisessa osassa France Télécom väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tulkinneen virheellisesti Ranskan postilaitosta koskevasta päätöksestä [34] johtuvia oikeudellisia seurauksia. Sen mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt soveltamatta luottamuksensuojan periaatetta katsoessaan, ettei komissio ollut ottanut kantaa vuodesta 1994 alkaen sovellettuun poikkeavaan järjestelmään. France Télécomin mukaan Ranskan postilaitosta koskeva komission päätös oli kuitenkin aktiivitoimi, jolla saattoi olla oikeudellisia vaikutuksia ja joka saattoi synnyttää perustellun luottamuksen siihen, että riidanalainen järjestelmä oli valtiontukia koskevien sääntöjen mukainen.

2. Asian arviointi

a) Yleisiä huomautuksia

154. On syytä muistuttaa, että komissio ryhtyi alun perin tutkimaan kyseistä järjestelmää kolmannen tekemän kantelun perusteella;

34 – 8.2.1995 tehty päätös (EYVL C 262, s. 11).

tämä taho oli France Télécomiin ja Ranskan postilaitokseen sovellettavan elinkeinoveron sisällyttämistä uudelleen yleiseen verotusjärjestelmään puoltava paikallisyhteisöjen liitto.

155. Ilmoitusvelvollisuus on perustamissopimuksessa vahvistetun valtiontukien etukäteisvalvontajärjestelmän kulmakivi. Tässä järjestelmässä jäsenvaltioita koskee yhtäältä velvollisuus ilmoittaa kaikista toimenpiteistä, jotka saattavat kuulua EY 87 artiklan soveltamisalaan, koska ne voidaan katsoa uudeksi tueksi, ja toisaalta niin kutsuttu standstill-velvoite, joka sisältyy EY 88 artiklan 3 kohtaan. Kyseinen järjestelmä tarjoaa menettelylliset ja aineellisoikeudelliset takeet sekä jäsenvaltioille että mahdollisille edunsaajille. [35]

156. Jos jäsenvaltio rikkoo etukäteisilmoitusta koskevaa sääntöä, sen on vastattava seurauksista, jotka koskevat toimenpiteen luokittelemista sääntöjenvastaiseksi tueksi ja vetoamista yleisiin oikeusperiaatteisiin.

157. Kun tarkastellaan France Télécomin väitettä, jonka mukaan poikkeavan järjestelmän voimaantuloajankohtana oli mahdotonta päätellä, voidaanko se myöhemmin katsoa valtiontukea merkitseväksi eduksi, on syytä lisäksi korostaa, että jäsenvaltiota eivät vapauta ilmoitusvelvollisuudesta järjestelmän erityinen mutkikkuus tai sen toimenpiteen jaksottaisuus, joka saattaa olla valtiontukea. Komission aloittaman tutkintamenettelyn yhteydessä voidaan päinvastoin jäsenvaltion ja komission välisen vilpittömän yhteistyön periaatteen hengessä toteutetuin toimin löytää ratkaisuja, jotka sopivat kyseisen toimenpiteen luonteeseen.

158. Jäsenvaltio, joka pyytää lupaa myöntää perustamissopimuksen säännöistä poikkeavia tukia, onkin velvollinen toimimaan yhteistyössä komission kanssa. Tämä koskee erityisen selvästi jäsenvaltiota, joka ei ole ilmoittanut komissiolle tukijärjestelmästä ja on näin toiminut vastoin EY 88 artiklan 3 kohtaa. [36]

159. Lisäksi on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan luottamuksensuojan periaate kuuluu unionin perusperiaatteisiin. [37]

160. Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että oikeus vedota perusteltuun luottamukseen edellyttää, että unionin hallintoviranomainen on antamalla täsmällisiä vakuutteluja

35 – Ks. tästä yhdistetyt asiat C-465/09 P–C-470/09 P, Diputación Foral de Vizcaya ym. v. komissio, tuomio 9.6.2011 (93 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

36 – Ibid., tuomion 152 kohta.

37 – Ks. mm. asia 112/80, Dürbeck, tuomio 5.5.1981 (Kok., s. 1095, 48 kohta).

synnyttänyt perusteltuja odotuksia sille, jolle ne annettiin, ja että nämä vakuuttelut ovat sovellettavien oikeussääntöjen mukaisia. [38]

161. Jäsenvaltio, jonka viranomaiset ovat myöntäneet tukea EY 88 artiklan menettelymääräysten vastaisesti, ei voi vedota edunsaajien perusteltuun luottamukseen vapautuakseen velvollisuudestaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sellaisen komission päätöksen täytäntöön panemiseksi, jolla komissio on määrännyt kyseisen jäsenvaltion perimään tuen takaisin. [39]

162. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että tämä koskee varsinkin sellaista jäsenvaltiota, joka vetoaa omaan perusteltuun luottamukseensa mutta ei ole noudattanut ilmoitusvelvollisuutta. [40]

163. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sääntöjenvastaisen tuen saajan mahdollisuutta vedota poikkeuksellisiin olosuhteisiin, joiden perusteella se on voinut perustellusti luottaa tuen sääntöjenmukaisuuteen, ja kieltäytyä tämän vuoksi tuen palauttamisesta ei myöskään voida sulkea pois. Jos tällaisessa tilanteessa asia saatetaan kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi, kansallisen tuomioistuimen on arvioitava kyseisiä olosuhteita. [41]

164. Lopuksi huomautan, että veroluonteisen valtiontuen palauttaminen voi johtaa siihen, että yksityishenkilö maksaa valtiolle summia, jotka vastaavat veroa, jota hän ei ollut velvollinen maksamaan. Tällainen palautus kyseenalaistaa Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) [42] 17 artiklassa tunnustetun perusoikeuden eli omistusoikeuden sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen [43] ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklassa tunnustetun oikeuden omaisuudensuojaan.

b) Valituksenalainen tuomio

165. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on palauttanut valituksenalaisen tuomion 259 ja 262 kohdassa asianmukaisesti mieleen luottamuksensuojan periaatteeseen

38 – Asia C-414/08 P, Sviluppo Italia Basilicata v. komissio, tuomio 25.3.2010, 107 kohta ja asia C-369/09 P, ISD Polska ym. v. komissio, tuomio 24.3.2011 (Kok., s. I-2011, 121 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 – Em. yhdistetyt asiat Diputación Foral de Vizcaya ym. v. komissio, tuomion 150 kohta.

40 – Ibid., tuomion 151 kohta.

41 – Asia C-372/97, Italia v. komissio, tuomio 29.4.2004 (Kok., s. I-3679, 111 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

42 – EUVL 2010, C 83, s. 389.

43 – Allekirjoitettu Roomassa 4.11.1950 (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus).

vetoamista koskevat säännöt [44] ja sen jälkeen todennut, että asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan nojalla tuensaajan luottamuksensuojaan voidaan vedota [45] sillä edellytyksellä, että tuensaaja on komission aktiivisten toimien perusteella saanut riittävän täsmällisiä vakuutteluja voidakseen arvioida, ettei toimenpide ole EY 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

166. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti todennut, että jos komissio ei nimenomaisesti ilmaise kantaansa sille ilmoitetusta toimenpiteestä, sen vaikeneminen ei sitä vastoin voi olla esteenä tuen takaisinperinnälle valtiontuen saajayrityksen luottamuksensuojan periaatteen perusteella. [46] Se on kuitenkin myöntänyt asianmukaisesti, että poikkeukselliset olosuhteet voidaan ottaa huomioon.

167. Tästä on riittävää todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei ole tehnyt virhettä kyseisten olosuhteiden yksilöinnissä, sillä se on tarkastellut tyhjentävästi valituksenalaisen tuomion 263–268 kohdassa kaikkia sille esitettyjä perusteluja, jotka voisivat olla tällaisia olosuhteita.

168. Yksi tällaisista poikkeuksellisista olosuhteista, joihin on vedottu, on komission tekemä lain nro 90-568 21 §:n tarkastelu, jonka perusteella komissio oli päätellyt Ranskan postilaitosta koskevassa päätöksessään, että Ranskan postilaitokseen sovellettujen veron perusteiden alentaminen ei ollut valtiontukea.

169. Komission vaikenemisesta Ranskan postilaitosta koskevassa päätöksessä sekä tämän vaikenemisen oikeudellisista seurauksista France Télécomiin sovelletulle järjestelmälle on riittävää muistuttaa, että komission harjoittamasta ennaltaehkäisevästä valtiontukien valvonnasta ja erityisesti uusien tukien täytäntöönpanon kieltämisestä ennen lopullisen päätöksen tekemistä johtuu, että on oltava täysin selvää, että komissio on tehnyt tällaisen tuen sääntöjenmukaisuuteen kantaa ottavan päätöksen. Tämä koskee varsinkin nyt käsiteltävän kaltaista tapausta, jossa tuesta ei ole ilmoitettu komissiolle EY 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti, koska tällöin vaarannetaan oikeusvarmuus, joka tällä määräyksellä on tarkoitus taata.

170. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti katsonut, ettei yhtäkään France Télécomin esittämistä perusteluista voida katsoa ilmaukseksi komission päätöksestä. Etenkään pelkästä komission

44 – Ks. asia 265/85, Van den Bergh en Jurgens ja Van Dijk Food Products (Lopik) v. ETY, tuomio 11.3.1987 (Kok., s. 1155, 44 kohta) ja yhdistetyt asiat T-66/96 ja T-221/97, Mellett v. yhteisöjen tuomioistuin, tuomio 21.7.1998 (Kok. H., s. I-A-449 ja II-1305, 104 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 – Asia C-5/89, komissio v. Saksa, tuomio 20.9.1990 (Kok., s. I-3437, Kok. Ep., s. 521, 16 kohta).

46 – Ks. vastaavasti yhdistetyt asiat C-183/02 P ja C-187/02 P, Demesa ja Territorio Histórico de Álava v. komissio, tuomio 11.11.2004 (Kok., s. I-10609, 44 kohta).

vaikenemisesta ei voida päätellä, että se olisi hyväksynyt kyseisen verotusjärjestelmän.

171. France Télécomin valituksen 99 kohdassa esitetystä väitteestä, jonka mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on todennut, että kyseisen järjestelmän perustamisajankohtana oli mahdotonta päätellä, osoittautuisiko se valtiontueksi, voidaan todeta, että tätä väitettä on jo käsitelty nyt tarkasteltavan valituksen ensimmäistä valitusperustetta koskevien perustelujen yhteydessä.

172. Kun otetaan huomioon edellä esitetyt huomiot, kolmas valitusperuste on hylättävä perusteettomana.

B *Viides valitusperuste, joka koskee oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista*

1. Asianosaisten lausumat

173. Viidennen valitusperusteen ensimmäinen osa pohjautuu valituksenalaisen tuomion perustelujen puuttumiseen ja oikeudelliseen virheeseen, koska takaisin perittävää määrää oli mahdoton määrittää.

174. France Télécom väittää, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on jättänyt vastaamatta väitteeseen, jonka mukaan takaisinperintävelvollisuus loukkaa tilanteen olosuhteiden takia oikeusvarmuuden periaatetta.

175. Toinen osa perustuu väitettyyn oikeudelliseen virheeseen, joka koskee tuen määrän arvioinnissa käytettävien menetelmien arviointia. France Télécom väittää ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehneen oikeudellisen virheen todetessaan, että komissio oli perustellusti määritellyt vaihteluvälin niiden arvioiden perusteella, jotka Ranskan viranomaiset olivat toimittaneet muodollisen tutkintamenettelyn yhteydessä, ja että oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista ei voitu todeta. France Télécomin mukaan valituksenalainen tuomio ei ole tältä osin perusteltu.

176. France Télécom väittää, että Ranskan viranomaiset eivät toimittaneet arvioita siksi, että niiden perusteella voitaisiin määrittää verotuksen tosiasiallinen ero vuosina 1994–2002. Sen mukaan arviot esitettiin sen osoittamiseksi, että yrityksen mahdollisen liian vähäisen verotuksen korvasi suurelta osin liiallinen verotus laissa nro 90-568 säädetyn poikkeavan verotusjärjestelmän ensimmäisinä soveltamisvuosina. France Télécom katsoo, että kyseisessä tilanteessa näistä suuntaa-antavista arvioista ei voinut päätellä, mikä olisi ollut yrityksen verotustaso, jos siihen olisi sovellettu yleisesti sovellettavia oikeussääntöjä, ja että komission olisi tällä

perusteella pitänyt luopua määräämästä tuen takaisinperintää.

177. France Télécomin mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on näin ollen myöntänyt virheellisesti ja valituksenalaista tuomiota tältä osin perustelematta, että komissio saattoi turvautua epävarmoihin ja oletettuihin arvioihin yrityksen mahdollisesti saaman edun määrittämiseksi.

2. Asian arviointi

178. Oikeuskäytännöstä ilmenee, että EY 253 artiklan mukainen perusteluvelvollisuus määräytyy kyseisen säädöksen, päätöksen tai muun toimen luonteen mukaan ja että perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen toteuttaneen unionin toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, koska tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimen perustelut EY 253 artiklassa määrätyt vaatimukset, on otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt. [47]

179. Tästä on riittävää todeta, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on viitannut asianmukaisesti valtiontukien takaisinperintää koskevaan oikeuskäytäntöön valituksenalaisen tuomion 296–300 kohdassa ja sen jälkeen soveltanut tuomion 301–305 kohdassa kyseistä oikeuskäytäntöä nyt käsiteltävään asiaan, eikä se ole laiminlyönyt ratkaisunsa perusteluvelvollisuutta.

180. Lisäksi on korostettava, että yhteisöjen tuomioistuin on jo antanut yhden France Télécomin tilannetta koskevan tuomion, [48] jossa Ranskan tasavalta tuomittiin sekä siitä, että se ei ollut perinyt takaisin sääntöjenvastaiseksi todettua tukea, että siitä, että se ei ollut noudattanut EY 10 artiklassa määriteltyä vilpitöntä yhteistyötä koskevaa velvoitetta.

181. Tuossa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin katsoi, ettei yhdessäkään yhteisön oikeuden määräyksessä tai säännöksessä edellytetä, että komissio vahvistaisi palautettavan tuen tarkan määrän määrätessään yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todetun tuen palauttamisesta. Riittää, että komission päätös sisältää tiedot, joiden pohjalta sen adressaatti

47 – Ks. mm. asia C-367/95 P, komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomio 2.4.1998 (Kok., s. I-1719, 63 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja asia C-413/06 P, Bertelsmann ja Sony Corporation of America v. Impala, tuomio 10.7.2008 (Kok., s. I-4951, 166 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 – Edellä alaviitteessä 10 mainittu asia komissio v. Ranska.

voi itse suuremmitta vaikeuksitta määrittää tuon summan. [49]

182. Näin ollen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on perustellusti vahvistanut riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden siltä osin kuin siinä vain ilmoitetaan takaisin perittävän tukisumman vaihteluväli, ja näin on noudatettu oikeusvarmuuden periaatetta.

183. Viides valitusperuste on siten hylättävä perusteettomana.

IX Täydentäviä huomautuksia tuensaajien asemasta unionin oikeudessa sääntöjenvastaisten tukien takaisinperinnän yhteydessä

184. Korostan, että jäljempänä esittämilläni huomioilla ei kyseenalaisteta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion analyysin asianmukaisuutta, sillä mielestäni sen esittämä tulkinta on lainmukainen.

185. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan lainvastaisen tuen poistaminen perimällä se takaisin on johdonmukainen seuraus siitä, että se on todettu sääntöjenvastaiseksi. [50] Näin ollen jäsenvaltion, jolle on osoitettu päätös, jossa se velvoitetaan perimään sääntöjenvastaiset tuet takaisin, on EY 249 artiklan mukaisesti toteutettava kaikki asianmukaiset toimenpiteet päätöksen täytäntöönpanon varmistamiseksi. [51] Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltion velvollisuudella poistaa komission yhteismarkkinoille soveltumattomaksi katsoma tuki on lisäksi tarkoitus palauttaa tukea edeltänyt unionin markkinoiden tilanne. [52]

186. Sikäli kuin käsiteltävässä asiassa komission päätös, jossa valtiontuki katsotaan sääntöjenvastaiseksi ja määrätään se perittäväksi takaisin, on vahvistettu yhteisöjen tuomioistuimen tuomiossa, on aiheellista pohtia, mitä oikeussuojakeinoja kyseisen tuen mahdollisilla saajilla saattaa tässä vaiheessa olla.

187. Minusta vaikuttaa siltä, että France Télécomin suurin vaikeus liittyy sen potentiaaliseen palautusvelvollisuuteen, koska riidanalainen päätös perustuu varsin

49 – Ks. mm. asia C-480/98, Espanja v. komissio, tuomio 12.10.2000 (Kok., s. I-8717, 25 kohta) ja asia C-415/03, komissio v. Kreikka, tuomio 12.5.2005 (Kok., s. I-3875, 39 kohta).

50 – Ks. mm. asia C-183/91, komissio v. Kreikka, tuomio 10.6.1993 (Kok., s. I-3131, 16 kohta); asia C-404/97, komissio v. Portugali, tuomio 27.6.2000 (Kok., s. I-4897, 38 kohta) ja asia C-507/08, komissio v. Slovakia, tuomio 22.12.2010 (Kok., s. I-13489, 42 kohta).

51 – Ks. asia C-209/00, komissio v. Saksa, tuomio 12.12.2002 (Kok., s. I-11695, 31 kohta); asia C-404/00, komissio v. Espanja, tuomio 26.6.2003 (Kok., s. I-6695, 21 kohta) ja em. asia komissio v. Ranska, tuomion 42 kohta. Jäsenvaltion on saatava eräänty neet summat perityiksi tehokkaasti takaisin (ks. em. asia komissio v. Kreikka, tuomio 12.5.2005, 44 kohta).

52 – Asia C-350/93, komissio v. Italia, tuomio 4.4.1995 (Kok., s. I-699, 21 kohta) ja asia C-75/97, Belgia v. komissio, tuomio 17.6.1999 (Kok., s. I-3671, 64 kohta).

vaihteleviin arvioihin eikä verotukseen, joka olisi simuloitu elinkeinoveron taannehtivaan soveltamiseen France Télécomiin tosiasiassa sovellettavien veron perusteiden pohjalta. [53]

188. Jäsenvaltio, jonka on perittävä takaisin sääntöjenvastaiset tuet, voi nimittäin valita keinot, joilla se täyttää tämän velvollisuuden, kunhan valitut toimenpiteet eivät vaikuta unionin oikeuden ulottuvuuteen ja tehokkuuteen. [54]

189. On selvää, että unionin oikeuden käsite kattaa yksityisille perusoikeuskirjassa vahvistetut perusoikeudet. Jäsenvaltioiden ehdoton takaisinperintävelvoite ei näin ollen saa loukata sellaisten henkilöiden perusoikeuksia, jotka ovat voineet hyötyä kansallisten viranomaisten perustamissopimuksen vastaisesti myöntämistä toimenpiteistä.

190. Huomautan tässä yhteydessä, että valtiontuen takaisinperinnässä tuensaaja on velvollinen palauttamaan myönnetyn tuen tuottaman edun. Kyse on siis tuensaajan omaisuuden siirtämisestä jäsenvaltiolle. [55] Jos tuensaaja ei suostu tähän vapaaehtoisesti, tällainen toimi johtaa väistämättä riitauttamiseen tuomioistuimessa, joka antaa tuomionsa kyseistä tuensaajaa vastaan käydyn oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin jälkeen.

191. Koska huomioon on otettava myös perusoikeuskirjassa taatut oikeudet, kuten omaisuudensuoja, [56] jäsenvaltion ehdoton takaisinperintävelvoite ei näin ollen automaattisesti johda siihen, että yksityisillä olisi vastaava palautusvelvoite.

192. Minusta vaikuttaa päinvastoin kiistattomalta, että tuensaajan on voitava riitauttaa palautusvelvoite oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin kautta ja että hänellä on oltava mahdollisuus käyttää kaikkia perusoikeuskirjassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa vahvistettuja menettelyllisiä ja aineellisoikeudellisia takeita. [57]

53 – Tähän on syytä lisätä, että takaisinperintävelvollisuuden laajuuden laskemiseen liittyvät ongelmat ovat tosiseikka, joka ei kuulu unionin tuomioistuimen toimivaltaan valituksen yhteydessä.

54 – Asia C-210/09, Scott ja Kimberly Clark, tuomio 20.5.2010 (Kok., s. I-4613, 21 kohta) ja em. asia komissio v. Slovakia, tuomion 51 kohta.

55 – Tämä näkökohta on erityisen selvä verotustukien takaisinperinnässä, kun tuensaajan omaisuutta siirretään sille alhaisemmasta verotuksesta koitunutta etua vastaava määrä.

56 – Ks. perusoikeuskirjan 17 artikla sekä Euroopan ihmisoikeussopimuksen ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artikla.

57 – Perusoikeuskirjan 47 artikla, jonka otsikko on ”Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen”, perustuu Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kohtaan, jossa määrätään seuraavasti: ”Jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan tai häntä vastaan nostetusta rikossyytteestä.”

193. Tuensaaja ei tosin voi enää perustellusti riitauttaa valtiontuen olemassaoloa tai sen sääntöjenvastaisuutta. Hän voi mielestäni kuitenkin riitauttaa palautusvelvollisuutensa sekä tämän velvollisuuden laajuuden siitä huolimatta, että myös ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tuomiollaan vahvistanut riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuden. [58]

194. Nämä näkökohdat on erotettava oikeuskäytännöstä, jossa tuensaajalle annetaan mahdollisuus vedota kansallisessa tuomioistuimessa poikkeukselliseen olosuhteeseen, jonka perusteella se on voinut perustellusti luottaa myönnetyn tuen sääntöjenmukaisuuteen, sillä tällainen luottamus estää komissiota määräämästä kyseisten tukien takaisinperintää asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan 1 kohdan mukaisesti. [59]

195. EY 88 artiklassa määrätty hallintomenettely nimittäin johtaa kyseiselle jäsenvaltiolle osoitetun komission päätöksen tekemiseen. Tuensaajayritys ei ole menettelyn osapuoli, eikä komission päätös ole osoitettu sille, vaikka se voi nostaa päätöksestä kumoamiskanteen. [60] Unionin tuomioistuin on myös vahvistanut, että tuen myöntämisestä vastuussa olevaa jäsenvaltiota lukuun ottamatta asianomaisilla osapuolilla [61] ei valtiontukien valvontamenettelyssä ole oikeutta tutustua komission hallintomenettelyn asiakirja-aineiston asiakirjoihin. [62]

196. Näin ollen valituksenalainen tuomio ei estä tuensaajaa riitauttamasta kansallisessa tuomioistuimessa palautettavia summia eikä myöskään palautusvelvollisuuttaan. Jos tällainen asia tulee vireille kansallisessa tuomioistuimessa, sen tehtävä on arvioida näitä seikkoja esitettyään tarvittaessa unionin tuomioistuimelle tulkintaa koskevia ennakkoratkaisukysymyksiä.

58 – Muistutan, että asetuksen N:o 659/1999 14 artiklan 3 kohdan mukaan komission päätöksellä määrätty sääntöjenvastaisen tuen takaisinperintä on toteutettava viipymättä ja asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, jos ne mahdollistavat päätöksen välittömän ja tehokkaan täytäntöönpanon.

59 – Edellä alaviitteessä 42 mainittu asia komissio v. Italia, tuomion 111 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen. Ks. myös asia C-310/99, Italia v. komissio, tuomio 7.3.2002 (Kok., s. I-2289, 103 kohta).

60 – Oikeuskäytännöstä ilmenee, että valtiontukien valvontamenettelyssä muut osapuolet kuin tuen myöntämisestä vastaava jäsenvaltio eivät voi itse vaatia, että komission olisi kuultava niitä samalla kontradiktorisella tavalla kuin sen on kuultava kyseessä olevaa jäsenvaltiota. Ks. em. asia komissio v. Sytraval ja Brink's France, tuomion 59 kohta; yhdistetyt asiat C-74/00 P ja C-75/00 P, Falck ja Acciaierie di Bolzano v. komissio, tuomio 24.9.2002 (Kok., s. I-7869, 82 kohta) ja asia T-62/08, ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni v. komissio, tuomio 1.7.2010 (Kok., s. II-3229, 162 kohta). Lisään vielä, että tuensaajalle mahdollisesti myönnettävä oikeus riitauttaa komission päätökset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa ei tarkoita, että kyseinen päätös olisi osoitettu tälle tuensaajalle.

61 – Asetuksen N:o 659/1999 1 artiklan mukaan tuensaaja on "asianomainen osapuoli", joka saman asetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaan voi tutkintamenettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekemisen jälkeen esittää huomautuksia asetetussa määräajassa, joka yleensä on enintään yksi kuukausi.

62 – Ks. asia C-139/07 P, komissio v. Technische Glaswerke Ilmenau, tuomio 29.6.2010 (Kok., s. I-5885).

X Ratkaisuehdotus

197. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuin

– hylkää France Télécom SA:n valituksen

– velvoittaa France Télécom SA:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut

– velvoittaa Ranskan tasavallan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan.